"بوزانتيون"
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه‌سى بابعالى جاده‌سى ٢٣-٢٥ نومرو
دائره مخصوصه‌ده در

20 ՓԱՐԱ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ ԳԱՂԹԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բ. [*]

կայսերականութեան վէճուոին չատագծվե կ'ըսեն թէ գաղութներուն տեղական կառավարութեան ձեւն ամենեւին յարաբերութիւն ունենալու չէ Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան ձեւին հետ։ Գաղութք կառավարուելու են իրենց իսկ տեղական և ընկերական պարագայից պահանջներուն համեմատ։ Եթէ այս սկզբունք առաջնորդող մոլորակ մը ըսուի, յայնժամ Փիլիպպեանց կառավարութեան ձեւն Հաւայեանց կառավարութեան ձեւէն, և Քուպայի կառավարութեան ձեւն Փորթօ—Րիքոյի կառավարական ձեւէն տարբեր կրնար լինիլ։ Եւ հարկ չկայ որ որ և է մեծ ազգի մը գաղթային ընդհանուր կառավարութիւնն յուզեալ միօրինակութիւն ունենայ։ Անգլիա նոյն գաղթային կառավարական ձեւը հաստատած չէ Հնդկաստանի, Եգիպտոսի, Գիբրալթարի, Մալայ Նահանգներու, Հոնկ Քոնկի և Սինկափուրի մէջ։ Սակայն անոնցմէ իւրաքանչիւրին մէջ հիմնադրած է կառավարութիւն մը որ այդ մասնաւոր հասարակութեան կարօտութեանց և ընկերական պարագայից ամէնէն աւելի կ'յարմարի։ Թերեւս վարչական յաջողութիւն կրծուի տեսնել թէ Անգլիա իւր գաղութները կառավարելու մէջ տեղ մը կեդրոնական, իսկ ուրիշ տեղ մը ապակեդրոնացական դրութիւն որդեգրած է։ Զոր օրինակ, Քանատա և Աւստրալիա սկզբամբ և գործադրութեամբ կ'ապակեդրոնական են։ Իսկ Հնդկաստան նոյնքան կեդրոնացական է։ Պատճառն յայտ պարզ է։ Առաջինք ընկերական պայմանք զայդ կ'պահանջեն, իսկ վերջինն զայս։

Անգլիոյ գաղթային այս կառավարութիւնն գիտական սկզբանց վրայ հիմնուած է, և կ'ցուցնէ մարդկային հոգեբանութեան մեծ հմտութիւն։ Անգլիոյ գաղթային ճիւղաւոր դրութիւնն գործերու դասն և բազմաձեւ փորձառութեանց արդիւնք է։ Հարկ չկայ որ Միացեալ Նահանգք նոյնքան սուղ սովրին իրենց քաղաքական դասերը, քանզի իրենց առջեւ ունին Անգլիոյ օրինակը։

Թէ կայսրութեան տարբեր մասունք դէպ ի Մայր Երկիրն ո՛րչափ սէր և նուիրում ունին, կրնայ չափուիլ իրենց բրած զոհողութիւններէն Բօերաներու այս պատերազմին մէջ։ Թէ՛ Քանատա, թէ Աւստրալիա և թէ մինչեւ իսկ Հնդկաստան սիրայօժար զոհուեցան տալ կայսերական կառավարութեան բոլոր նիւթական և բարոյական ոյժը, որում պէտք կար ջախջախելու Հարաւային Աֆրիկէի ապստամբութիւնը։ Ինչո՞ւ, քանզի Անգլիա անձնանուէր մօր մը պէս կ'խնամէ իւր գաղթային զաւակները։ Ասոր իբր օրինակ ս'ա մաքսային դրութիւնը։ Անգլիա բացի մի քանի Նիւթերէն ուրիշ առարկայից մէջ ազատ մաքսի երկիր է։ Իւր գաղթականութիւններէն, ինչպէս նաև օտար երկիրներէն, իրեն ապրանք կրնայ ներմուծուիլ առանց մաքսի։ Սակայն երբ ինքն ապրանք կ'արտածէ ուրիշ երկիրներ, ինչպէս նաև իւր իսկ գաղութները, ամբողջական մաքս կը վճարէ։ Գաղթականութիւնք թէեւ կայսրութեան ամբողջացուցիչ մասունք են, սակայն չեն ամենայնիւ հպատակեցուիլ Մայր Երկրին ազդրութեանց և գերառութեանց։ Իրենց մաքսային սակերը կ'որոշեն իրենց իսկ տեղական և ընկերական պահանջներուն համեմատ։ Այս օրինակ մը չէ՞ վարչական վեհանձնութեան դէպ յիւր գաղթային զաւակունս։

Սակայն դժբախտաբար Միացեալ Նահանգք իրենց գաղթային վարչութեան պատմին տարւոյն մէջ իսկ մաքսային մեծ սխալ մը գործեցին։ Բորդօ Ռիքօ աղքատ կղզի մ'է, և Ներքին գաղթացման համար պէտք ունի ամէն մտքերէի դրամական նպաստութեան։ Նախագահ Մէքինլի զգալով կղզւոյն Նիւթական անձուկ վիճակը իւր տարեկան Պատգամագրոյն մէջ Քոնկրէսին յանձնարարեց որ Բորդօ-Ռիքոյէն ի Միացեալ Նահանգս ներմուծեալ ապրանքէն մաքսային տուրք չառնուի։ Այս մարդասիրական կարգադրութիւնն սակայն ամերիկեան մի քանի վաճառականական տուներու անձնասիրական շահերուն չէր յարմարիր։ Եւ ուստի Քոնկրէսին վրայ ամէն ազդեցակայելի և աներեւակայելի ճնշում բանեցուցին որ Նախագահին առաջարկութիւնը ամբողջութեամբ գործադրուի, և 100էն 15 մաքսային տուրք հաստատեցին Բորդօ-Ռիքոյէ ներմուծեալ ապրանաց վրայ։ Խնդիրն այսպէս կարգադրուեցաւ ո՛չ որպէս զի գաղթական կառավարութեան եկամուտ աւելնայ, քանզի պէտք չունի այնմ, այլ որպէս զի մի քանի ձեռնարկուտական հաստատութիւնք պաշտպանուին։ Բորդօ-Ռիքոյի երախտապարտ չեն կրնար զգալ ինքզինքնին առ Ամերիկա ասոր համար։ Այս էր Սպանիական մէթոտն ալ։ Շահագործել գաղթականութիւնները յօգուտ Մայր-Երկրին, և այս եղած է ընթացքն այն ամէն կառավարութեանց որք գաղթային վարչութեան մէջ բնաւ յաջողած չեն իբր մեծ պետութիւն։ Ֆրանսա ուրիշ օրինակ մը կրնայ համարուիլ այս անյաջողութեան։ Եթէ Բորդօ—Ռիքօ Անգլիոյ Թեւարկութեան տակ լինէր, մաքսային խնդիրն բոլորովին կղզւոյն ժողովրդեան նպաստաւոր կերպով պիտի կարգադրուէր։ Այս է լուսաւոր կայսերականութեան կիրառումը։

Միացեալ Նահանգք իրենց նորասաց գաղութները կառավարելու մէջ ուրիշ դժուարութեան մը եւս պիտի հանդիպին, որ ծագում պիտի առնու կարող և արժանաւոր պաշտօնէից չգոյութենէն։ Անգլիա ունի աշխարհի կարողագոյն ելմտագէտները և կառավարիչները իւր գաղթային ծառայութեան մէջ։ Մարդիկ որ երկար տարիներու ընթացքին մէջ կրթած են վարչական գործոց մէջ։ Լորտ Քըրզըն ի Հնդկաստան և Լորտ Քրոմըր յԵգիպտոս ասոր հոյակապ օրինակներ են։ Ամերիկեան պաշտօնէութիւնք չեն ճանչնար մանաւանդ արեւելեան ժողովուրդները, և ուր որ երթան, ամերիկեան ճատարակութեան մը մանրանկարը հաստատել կ'ուզեն։ Մինչդեռ անգլիական վարիչք սկզբունքը անվթար պահելով հանդերձ մանրամասնութիւնները տեղական պարագայից կ'համակերպեն։ Ամերիկեան միսիոնարք նոյն սխալը գործած են ի Թուրքիա։ Նիւ Ինկլէնտի ժողովականութիւնը հաստատել ջանացած են հոն, մինչդեռ Բողոքականութեան եպիսկոպոսական ձեւն աւելի կ'յարմարէր տեղական պարագայից։

Սխալ չհասկցուիմ։ Ըսել չեմ ուզեր թէ Միացեալ Նահանգաց մէջ չկան վարչական կարողութեան տէր մարդիկ, որք կրնան անգլիական կառավարական գործեր ... Ընդհանրական մարդիկ կան, որպիսի է Քուպայի ընդհանուր կառավարիչն Ճէնր. Լէնըրտ Վուտ, որք մեծ կառավարական և վարչական դերք պատուաւորապէս լեցնելու կարող են։ Սակայն Ամերիկայի ամենագոյն հանճարք իրենց կորովը վաճառականութեան կուտան, և կառավարական պաշտօններու վրայ տեսակ մը արհամարհանօք կամ անտարբերութեամբ կ'նային։ Այս էր գըլխաւոր պատճառը փնտռելու ենք կառավարական պաշտօններու ժամանակաւոր և անստոյգ լինելուն մէջ։ Անգլիոյ մէջ ամենեւին տարբերութիւն չըներ թէ պաշտօնի վրայ եղող կուսակցութիւնն պահպանողական է թէ ազատական, երկրին դիւանագիտական և գաղթային ծառայութեան մէջ եղող պաշտօնատարք նոյն կ'մնան։ Անգլիոյ հաստատուն քաղաքականութիւնն է պահել պաշտօնատարը իւր պաշտօնին մէջ ցորչափ նա կարողութեամբ և պարկեշտութեամբ կ'անօրինէ իւր գործերը։ Միաց. Նահանգաց մէջ հիմնովին տարբեր է դրութիւնը։ Ամէն չորս տարի անգամ մը նախագահական ընտրութեան առեն արտաքին գործոց նախարարէն ցվերին կառավարական պաշտօնեայ կ'փոխուի, հոգ չէ թէ մարդն իր դիրքն արժանաւորապէս կ'լեցնէ։ Այս անկայուն վիճակը կառավարական գործերը խորշելի բրած է յայս կարողագոյն անձանց։ Հետեւաբար կառավարական դիրքեր կ'գրաւուին յաճախ անկարող եւ անպարկեշտ հացկատակներէ, Անշուշտ ազնիւ բացառութիւնք միշտ արգելի են։ Միացեալ Նահանգաց ծառայութեան մէջ մտնելու համար կարող եւ պարկեշտ մարդ մը երկու չորս տարի կրնայ ունենալ, կամ ճառ հարուստ կ'ըլլայ և ժամանակաւոր կառավարական պաշտօն մը կ'ընդունի փոխանութիւն մը կ'նկատէ, և կամ հայրենասիրական պարտականութիւն մը կ'համարի իւր երկրին ծառայել։ Վերջերս առաջարկուած է որ Ուաշինկթընի մէջ դիւանագիտական դըպրոց մը հաստատուի, ուր արեւելագէտներ պատրաստուին երկրին գաղթային ծառայութեան մէջ գործածուելու համար։

Ահա մի քանին այն մեծ դժուարութեանց որք կ'յուզեն այժմ ամերիկեան հանրային միտքը։ Սա ստոյգ է թէ եթէ գաղթային վարչութեան մէջ կայսերականութեան մէթոտն որդեգրուի, որ ամէնէն գործնական կերպն է, Ազգային Սահմանադրութիւնը բարեփոխման պիտի ենթարկուի։

Յուսանք թէ այս կարեւոր խնդիրք նորատաց գաղութներուն զարգացմանց նպաստաւոր լուծում մը ստանան։

Հ. Ս. ՃԻՆԱԼԵԱՆ

Պոսթըն.

[*].— Տես. երէկի թիւէն և վերջ։

ԼՕՆ ԹԷՆԻՍ

ԳՆԴԱԽԱՂԸ

Գեղամ սովորութիւն ունէր' երբեմն գիշերուան ճաշէն ետք' Յովհաննէսեանենց այցելել. ուր' օրիորդ Զապէլի հետ—որ ուսեալ էր ու լաւ կրթուած—համով խօսակցութիւններ կ'ունենային և պատահարար վէճիկներ այս և այլ խնդիրներու վրայ։ Տիկին եւ Պ. Յովհաննէսեան—տարիքոտ ու բարի զոյգ մը—միշտ ուշադիր կ'հետեւէին անոնց խօսակցութեան, մերթ ժպտելով մերթ—պարագային համեմատ—լրջօրէն տեսք մ'առած։ Թէեւ առեղ գերմարդկային ճիգեր կ'թափուէին գոցելու փորձողութները մինչև վերջին բոպէն բաց պահելու համար։ Պ. Գեղամի կ'ճախակի այցելութիւնները սովորական եղած տարաձայնութիւններու տեղի չէին տուած։ Զարմանալի, այնպէս չէ՞. երիտասարդ մը չուրանակ այցելէ տունի մը... ու խօսք չըլլէ... Վերջապէս ամէն կանոն իր բացառութիւնն ունի...

Զգրան իրիկուն մը' խօսակցութեան առք միջոցին, յանկարծ Գեղամ

—Բանի որ համամիտ էք թէ շատ անպատեհ բան է, հռչակումներու մէջ, օրիորդներու և պարոններու իրարմէ զատ նստիլը, ինծ' այնպէս կը թուի որ Թէնիսի նկատմամբ ալ գաղափարնիդ պիտի ըլլայ.

—Հաւանական է, պատասխանեց Զապէլ,

—Ուրեմն ի՞նչ գաղափար ունիք մեր Թէնիսի ակմբին վրայ, որ հիմա կու հիմա դադար մ'ունենալ ստիպուած է։

—Ըսեմ ձեզի Պրն. Գեղամ. ըստ իս Թէնիսը' շատ ու շատ ընտիր խաղ մ'է, իր բազմատեսակ առաւելութիւններով ուրիշ խաղերէ։ Հանդարտ, քիչ ցատկեցնող, վայելչատես մարմնամարզ մը որ գերազանցապէս կը յարմարի էգական սեռին։

—Ինչո՞ւ ուրեմն մեր ծնողքներն անոր հիմնուած օրերուն այնքան բամբասել սկսան զայն, թէ «աս խաղը մեզ համար չէ», թէ «անվայել է» թէ «աղջիկտղայ միասին», թէ «սանկ» թէ «նանկ» կարծես պարահանդէսին մէջ աղջիկ աղջիկի կ'պարեն, ի՞նչ գաղափար ունիք այս մասին։

—Պարզապէս — պատասխանեց Զապէլ — մեր վաղեմի սովորութեան կրկնութիւնը, մեղադրել, բամբասել ինչ որ նոր է, հոգ չէ թէ ըլլայ օգտակար ձեռնարկ մը։

—Ահա՛ արդէք, ինչ որ ես ալ կը կարծեմ. Թէեւ սկիզբի եղած վայրահաջողութեանց տեղատուութիւն անկարելոր անցաւ։ Այսպէսպէս հիմնադիրներն իրենց ծրագրին գլուխը նշանակած էին «տաս ընդունողներ» լսել ու ականջ չկախել։

—Ինչ ըսենք, Պ. Գեղամ, անձամ ու անհոտ խօսքեր ամէն պարագաներու մէջ կ'ննատուին, որոց Թնասները միշտ կրած ենք ու կ'կրենք։ Թէնիսի ամերին ձգումներ ինծ կ'թուի որ ամէն չատեր հասկցած են, մինչ անկէ առաջ տարբեր կ'մտածէին ու կ'խօսէին։

—Այո՛, օրիորդ այդպէս է, բայց դեռ մեծ մասը նոյն սխալ համոզման մէջ է։

—Է՞հ անոնք ալ անշուշտ օր մը կը փոխեն իրենց ծուռ համոզումը։

—Օր մը՞... բայց եթէ ամէն ինչ ժամանակի քմահաճոյքին թողունք, չալխատինք որքան կարելի է կանուխ օգտակարը մտասակարէն զատել, չեմ գիտեր թէ ե՞րբ պիտի չտեսնենք մեր շատ մը թերութիւնները։

—Շատ ուղիղ է ըսածնիդ, դըժբախտաբար լրջօրէն չենք մտածեր ամէն բանի վրայ։

—Կարծեմ Օր. Զապէլ, Լօն Թէնիսի մասին աննպաստ գաղափար ունեցողները, եթէ յստակ ակնարկ մը ձգեն ուղղեն թէ ի՞նչ ընթացք ունեցած է այն, դիւրութեամբ պիտի փոխեն իրենց անտեղի կարծիքը։

—Լաւ, բայց ո՞վ է այդ քննութիւնը կատարողը։

—Այդէն քննութիւնն ալ աւելորդ է, ահա՛ շատ պարզ է. 1897ին հիմնուեցաւ մի քանի անդամներով, շուտով ուրիշներ միացան ... ընկերութեան, որոնց մէջ բաւական Անգլուհիներ ալ կային։

—Անգլուհինե՞ր, ներեցէք ընդմիջելուս համար, ի՞նչպէս գիտեն անոնք միանալ ամէն նպաստաւոր պարագաներէ։

—Անտարակոյս։ Մեզ—շարունակեց Պ. Գեղամ—դժբախտաբար չգիտենք օրինակել անոնց առաքինութիւնները. Թէեւ կարծեմ ... ընդունակութիւն մ'ունեցած ենք ... Եւրոպական ... յառաջ ... Մինչ Անգլիական ժողովուրդը ... մարմնամարզութեան, ... մտամարզութիւն ալ ըսել է։ Գանք խնդրին։ Ու Թէնիսի ակումբը բաւական ատեն շարունակուեցաւ, մինչև որ անձամբ ... վերջին ... դադրեցուցին իրենց սիրելի խաղէն։

—Ի՞նչ է պատճառն այս դադարման։

—Որովհետեւ, պատասխանեց Պ. Գեղամ, հողատէրը ... ունեցաւ իր գետինին։ Հիմակ կ'ըսուի թէ քաղաքին կողմերը յարմար խաղատեղի մը գտնելու վրայ են։

—Բարո՞վ, հարցուց Զապէլ հետաքրքիր։

—Այո՜, քաղաքին կողմը, որովհետեւ Հայնոցը, ընդարձակ ... տեղ մը չգտնուեցաւ։ Զիս կարծեմ որ այս տեղափոխութիւնը ... ըլլայ, ընդհակառակը' Հայնոցի օրիորդներ երկրորդ մարմնամարզ մ'ալ ընելու առիթ կ'ունենան մինչև հոն քալելով։ Տարակոյս չկայ որ այն կողմ բնակող բազմաթիւ Հայերէն շատեր պիտի անդամակցին, որք եթէ ուզեն հայերէն խօսելու վարժութիւն ալ կրնան ընել ու օգտուիլ, եթէ ֆըրանսերէնը աւելի à la mode...? սեպուելուն. Հայնոցիները անոնց օգտ օրինակին չհետեւին։

—Ինչո՞ւ կ'խօսինք Պ. Գեղամ, նայինք ինչպէ՞ս պիտի ըլլայ երկրորդ ... Թէնիսի ակումբը։

—Առաջուընէ աւելի լաւ կ'յուսամ —պատասխանեց Գեղամ. փափաքելի է որ' մեր ծնողքները թողուն իրենց անտեղի գաղափարներն այդ ընտիր խաղին նկատմամբ. աչքի առջեւ բերեն թէ ինչ վայելուչ ընթացք ունեցած են անդամուհիներն և անդամները ու թողուն իրենց զաւակներն որ անոնք ալ օգտուին անկէ ֆիզիքապէս։ Ամէնէն' անդամակցելու պատրաստ կարեւոր թիւ մը կ'սպասէ անհամբեր։ Ինչպէ՛ս բարեսիրական կրթական ընկերութեանց կարեւորութիւնն անվիճելի է, այս ալ իր կարգին — եթէ ոչ անոնց պէս անհրաժեշտ, իր մասնաւոր տեղն ունի, մեր մարմինը ֆիզիքապէս կրթելու, և ընկերային վիճակի բարւոքման մասամբ նպաստելու կրկնակ պատճառներով։

—Շատ իրաւացի են ձեր ըսածները, և սակայն ինչպէս ըսի արդէն, կ'կարծեմ որ ժամանակն այս խաղին մասին ամէնէն աւելի պիտի յաջողի յաղթել մտքերու գաղափարները փոխելու։

—Մաղթենք որ—պատասխանեց Պ. Գեղամ մեկնելու պատրաստուելով—ժամանակը շուտով կատարէ իր կրթիչ և ազնուացուցիչ պաշտօնը։

ԱՐՍԷՆ

Իզմիր.

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԴԵՄՔԵՐ

ՍԷՍԻԼ ՌՈՏՍ

1871ին, տասնեւութ տարեկան տղայ մը, հալած, մաշած, խեղճուկ, դալկահար' հազալով, հեւալով Տէրպէն կը ժամանէր։ Հարստութիւն չունէր. և մահուան դատապարտուած էր բժիշկներու կողմէն, որք Նաթալ կ'ղրկէին զայն իր եղբօր քով, —որ հոն ագարակ մը կ'մշակէր—, այն յուսով թէ Աֆրիկէի կլիման հրաշք մը պիտի գործէր իրեն ի նպաստ։ Պատանին այդպիսի հրաշքի մը պէտք ունէր ապրելու համար։ Այդ դեռատի մահամերձը, այս անտէր խեղճուկը Սէսիլ Ռոտսն էր։ Պիտի տեսնենք թէ ... աւելի անձամբներ Եւրոպա պիտի վերադառնայ ան, հարուստ, զօրաւոր, աւելի խորհրդաւոր եւ ... նշանաւոր քան երբեք։ Վարչապետներու հետ վէճ պիտի նետէ եւ մայրաքաղաքներու մէջ պիտի պաշտուի ամբոխէ մը որ քիչ մը Միդասի տեղ դրած է զայն և կ'կարծէ թէ անիկա կարող է ոսկիի փոխարկել այն ամէն բաները, որոց կ'դպչի։ Ո՞րկէ յառաջ կուգան այս հարստութիւն եւ այս կարողութիւն։ Ի՞նչ բրած է անոնցմով և ի՞նչ կ'ուզէ ընել։ Հազիւ Նաթալ հասած, և ահա զարմանալի լուրեր կ'հասնէին հոն։ Օրանժի երկնքերը սեւամորթներն ադամանդներ կ'գտնէին։ Ադամանդ կ'հանէին նաև տեղէ մը, որ անկէ ի վեր Քիմպըրլի կ'կոչուի։ Դեռատին Ռոտս չունէր ո՛չ հարստութիւն, ոչ առողջութիւն։ Ուստի ճամբայ ելաւ եղբօրն հետ։ Ագարակնին ծախելով մենաշնորհ մը գնեցին։ Սակայն եղբայրը, աւելի արկածախնդիր, կեանքը վրայ տուաւ Հիւսիսի կողմը։ Սէսիլ Ռոտս, քսան տարեկան հասակին մէջ, հանքի մը տէր եղաւ ուրեմն։

Հանքին շահագործութիւնն այնչափ կենդանալից չէր։ Երկրատաշտակ մը սեւամորթներ վրան բաց հորի մը մէջ կ'փորէին քարայարին (աղամանդին) երակը։ Հանուած հողերու մէջ դրուած, Նորէն դուրս կ'հանուէր ... բանուորներ։ Հանքին տէրը վրան մը տակ, մեծ սեղանի մը վրայ բազմած, եղունգներով կ'պրպտէր ... որ հեռուէն կ'հանէր։ Դժուար արհեստ, բայց անով պիտի հանէր ապրուստը։ Երկու տարուան մէջ դեռատին Ռոտս գրեթէ հարուստ էր և ինքզինքը գտած բոլորովին։ Առաջին գործն եղաւ իր դասաւորականութիւնն ամբողջացնել 1876էն 81։ Ամէն տարի շոգենաւ կ'նստէր Անգլիա գալու եւ Քիմպըրլիի մէջ շահածը քանի մը ամսէն Օքսֆորտի մէջ ծախսելու համար։ Այս Թուականին մենաւէր, լռակեաց,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԻՆ ՄԱԺԱՔԱ (= ԿԵՍԱՐԻԱ) ԳՏՆՈՒԱԾ

ՕՐՈՒԱՆ ՀՆԱԽՕՍԱԿԱՆ ԳԻՒՏԸ

Ա.

Հայաթերթ Բիւզանդիոնի ընթերցողներն անշուշտ կ'յիշեն թէ Բիւզանդիոն, թիւ 1046, Շր. Ներքին Լուրերու մէջ, էջ Գ. Սիւնակ 3 գրուած էր. «Կեսարիոյ 3 ժամ անդին, Երճիաս(Արգէոս) լերան ստորոտը ... գտնուած է, որուն համար կ'ըսուի թէ Քրիստոսէ շատ առաջ շինուած է և թէ Երճիաս լեռան ատենօք հրաբխային վիճակ մ'ունենալով' կործանած է ... Պեղումներն երեւան հանած են կարգ մը խեցեղէններ, մարդու ոսկորներով լի և կնքուած կարասիներ, ոսկորէ գօտիներ և ոսկի օղակներ, որք կ'ապացուցանեն քաղաքի մը գոյութիւնը։»

Հռոմայական կայսրութեան արեւելեան աշխարհին մէջ, որչափ կ'յիշեմ, Կեսարիա անունով երեք քաղաք կար։ Մէկն էր Պաղեստինեան Կեսարիա, Միջերկրականի եզերքը, Յոպպէէ=Եափայի ու Տիւրոսի մէջտեղ։ Ի սկզբան կ'կոչուէր Ստրատոյի աշտարակ զոր Հերովդէս Մեծ նորոգեց ու գեղազարդեց և անուանեց Կեսարիա, ի պատիւ Օգոստոս կայսեր։ Միւսն էր Կեսարիա Փիլիպպեայ, կոչուած ի պատիւ Տիբեր Կայսեր, Յորդանանու աղբերակաց ... Դան [=Լայիս] քաղաքէն երեք կամ չորս մղոն դէպի արեւելք։ Եւ երրորդն էր առաջին երկուքէն աւելի ծանօթ, հռչակաւոր Կեսարիա Կապադովկիոյ, արդի Գայսէրին, որուն նախկին անունն էր Մազակա։ Կեսարիա կոչուեցաւ Մազակա' նմանապէս ի պատիւ Տիբեր Կայսեր որ նորոգել տուած էր զայն։ Յուլիանոս «Ուրացող» կայսրը Կեսարիոյ Քրիստոնեաներուն դէմ զայրացած' հրամայեց որ քաղաքը դարձեալ ըստ առաջնոյն Մազաքա կոչուի։

Հնախօսութեան քիչ շատ հետամուտներուն ծանօթ ըլլալու է թէ ինչպէս Թուրքիա, նոյնպէս ուրիշ տեղեր ալ, բազմաթիւ հին աւերաց քաղաքներն որ պահած են իրենց վաղեմի անունը, կա՛մ ձայնաշրջուած, ինչպէս Կեսարիա' Գայսէրի, Նիկիա Իզնիք, և կամ ոչ աղաւաղուած, իրենց նախկին գետնին վրայ չեն հիմայ, տեղերնին խախտած է. ի մէջ այլոց Երկրագունդական երեւոյթներու հետեւանքով։ Ծանօթ Երզնկա քաղքին տեղը խախտած է, գոնէ ըսէք 5 անգամ, մենք ըսենք քանի անգամ։ 1045, 1166, 1168, 1236, 1254, 1268, 1281, 1287, 1374, 1458, 1576, 1584 և 1784ին մեծ գետնաշարժեր տեղի ունեցած ու կործանած են Երզնկա քաղաքը, ու հին քաղաքէն քիչ մ'անդին, արեւելք, արեւմուտք, հիւսիս, հարաւ Երզնկա անունով նոր քաղաք շինուած է։ Այսպէս ալ Հռոմայեցւոց Կեսարիան ու արդի Գայսէրին բուն հին Մազաքա քաղքին տեղը չեն, այլ հին Մազաքայէն քիչ մը անդին։ Արգէոս (Երճիաս) լեռը կատաղի հրաբուխ մ'էր ատենօք, հիմա մարած վիճակի մէջ։ Քրիստոսի Ա. դարուն բռնկած կ'երեւայ, որով իր լաւաներուն տակ ծածկեց նախնեաց Նշանաւոր և հռչակաւոր Մազաքան։ Իրաւցնէ քիչ մը շատ աճապարած պիտի համարուինք, դեռ չծանօթացած պեղումներէն երեւան հանուած կարգ մը խեցեղէններուն, կարասիներուն, ոսկորէ գօտիներուն և ոսկի օղակներուն, Նախ պէտք է հաստատել, քննել թէ այդ պեղումներէն գտնուածներն ո՛ր վաղեմի քաղքին կ'պատկանին, և կամ ո՛ր հինաւուց ժողովրդին քաղաքակրթութեան նշխարքներուն նմանութիւնը կ'բերեն։ Եւ սակայն 95 առ 100 վստահ ենք թէ գտնուածներն եթէ Հնագէտ աշխարհի բովքէն անցնին, և կամ եթէ Բիւզանդիոնի Թղթակիցը, մանաւանդ Կեսարիոյ Առաջնորդ Տ. Տրդատ Սրբազան, որուն այս մասին ունեցած ձեռնհասութիւնը կարծեմ անժխտելի է, հաճին տեղեկութիւն մը հաղորդել Բիւզանդիոնի ընթերցողներուն, պիտի հաստատուի ըսածնիս թէ նոր գտնուած քաղաքը նախնեաց Մազաքան է։

Հին Մազաքա, արդի Կեսարիոյ պէս, Փոքր Ասիոյ վաճառաշահ քաղաքներէն մէկն էր և Կապադովկիոյ ոստանը։ Քետացւոց=Հատեան տէրութեան օրով, Փոքր Ասիոյ մէջ հաղորդակցութեան դիւրութիւն մ'ընծայելու համար' ճամբաներ շինուած էին։ Պոզազ—քէօյէն (Ենկիւրիւ), ուր բազմաթիւ Հատեան հնութիւններ գտնուեցան, դէպ ի Մարաշ և ուրիշ Հատեան մեծ կեդրոններ ճամբաներ բացուած էին։ Պօզազ—քէօյէն դէպ ի Մարաշ ճամբան կ'անցնէր Հին Մազաքայէն ու Տիանայէն։ Այս վերջինն հիմա կ'կոչուի Պօր որ Գոնեայի կուսակալութեան Նիկտէ գաւառին մէջ կ'գտնուի։ Աքեմենեան Պարսիկներն այս Հատեան ուղիներէ զատ, նորեր ալ բացին։ Հռոմայեցւոց օրով ալ ոչ միայն զինուորական ու առեւտրական նոր ճամբաներ շինուեցան այլ և այս ճամբաներուն վրայ հսկելու պաշտօնեաներ ալ կարգուեցան։

Տես. Ծ. Ժ. 5, Սաղ. ՃԺ, 5 ու Եզեկ. ԻԷ. 13 յիշուած Մոսոք ժողովրդին գլխաւոր քաղաքն էր, իրենց անունով կոչուած Մազաքան։ Մոսոք համազօր է Հին Յունաց Մոսխ և Աւետագիր արձանագրութեանց Մէշէխի կամ Մուշքուին։ Պարսիկ Սատրապութեանց ԺԹ. էր Մոսոք, որուն բնակիչները Մոսխեանները, բուն Կապադովկիացիներէն շատ առաջ եկած հաստատուած էին, յետոյ իրենց անունով կոչուած այս երկրին մէջ։ Մոսոքները կամ Մոսքիկեաններն Ուրալ և Ալթայեան ժողովուրդ մ'էին, ցեղակից Փոքր Ասիոյ վաղեմի ժողովուրդներէն մէկուն, Խփլկեաններուն։ Մոսքիկեաններն Հատեան արշաւանքին առեն դէպի հիւսիսային—արեւելք գաղթեցին։ Ստրաբոնի ծանօթ էր Մոսքիկեան երկիր մը, Կողքիսի ու Վիրքիոյ մէջտեղ։ Պլինոս Մոսքիկէ անունով երկիր մը կ'յիշէ Փասիս ու Կուրի գետակից Իվերիոյ աղբերականրու կողմերը։ Պրոկոպոս Մոսքիկեան գաղթական երկրին մասին համաձայն է Ստրաբոնի ու Պլինոսի։ Մեր Նախնեաց մատենագրութեան մէջ յիշուած Մոսքիկեան լեռները Մոսքիկեան ժողովրդին գաղթավայրն էին։ Յովսեփոս պատմիչը կ'գրէ թէ «Մոսոխրինեն [իր օրով] Կապադովկիացիները Մոսոքներն են։» Վերջապէս, ինչպէս ըսինք, Մոսքիկեան Մեծին բնավայրն էր Կապադովկիան, ուրկէ դէպի Կովկաս գաղթեցին յետոյ։ Յովսեփոս կ'աւելցնէ թէ Մոսքիկեաններու ատենօք Կապադովկիոյ տէրապետութեան յիշատակը մնաց Մազաքա քաղքին անունին մէջ։ Նոյն բանը կ'կրկնեն Ս. Յերոնիմոս, Սեվերիացի Իպիոսոր, Կոստանդին Պորփիւրոժէն ու Զօւարաս։

Դ. ԽԱՉԵԱՆ

կատաղի տղայ մ'էր ան։ Բիմպըլի զայն չէր սիրեր — արդէն սիրուն չէր —, բայց կ'յարգուէր ամէնէն, Շահախնդիր և խելացի, ինքն առաջինն եղաւ, որ ունեցաւ ադամանդի հանքերուն համար առաջին վերելակը, ինչպէս նաեւ բիծեր մաքրող առաջին մեքենան։ Այսպէս «դրամ շինեց», շատ դրամ։

Այս տարօրինակ արարածը մանաւանդ երազող մ'էր, անուղղայ երազող մը, արթուն երազող մը։ Այլ ընդ այլոյ վկայութիւններ կ'հաստատեն այս կէտը։ Ահա թէ ի՛նչ բան կ'երազէր։ Անգլիայէ մեկնելէն առաջ, և ամէն անգամ որ հոն վերադառնար, միևնոյն նոր ժամծումը, միևնոյն նոր գաղափարը կ'հետապնդէր զինք չարունակ, Համալսարանական երիտասարդութեան և կայսերականութեան մէջտեղ, որ նոր ծագկիլ կ'սկսէր։ Անգլեասաքսոն ցեղը, կ'ըսէին, երեք ցամաքներն ալ գրաւած է։ Ամէնէն հարուստը, ամէնէն կարողը, ամէնէն երջանիկն է։ Իր բոլոր իշխած տեղերուն մէջ արդարութիւն կ'տիրէ։ Բայց կ'աւելցնէին. «Որովհետեւ Անգլեասաքսոն ցեղն ընտրեալ ցեղ մ'է իրապէս, կ'արժէ որ տիեզերքին տիրէ ան։ Ասոր համար հարկ է որ անտէր հող մը չվրիպի անոր ձեռքէն։» Սէսիլ Րոտս քսան տարեկան հասակէն սկսեալ, կայսերականութիւնն հաւատքի, կեանքի իբրեւ սկզբնակէտ ընդունած էր, և արդէն իր հաղուագիւտ բարեկամներուն պարզած էր իր ծրագիրն և իր դրութիւն։ Իր ծրագիրն էր, Անգլեասաքսոն գերակշռութեան ենթարկել Հարաւային Ափրիկէի բոլոր տրամադրելի հողերը։ Իր միջոցները՝ ոսկի, ոսկի, դարձեալ ոսկի, որովհետեւ առաջին միակ մեծ լծակն է ան արդի աշխարհի մէջ։ Անզուսպ փառասիրութիւն, որ անհաւանական կ'երեւի երիտասարդի մը համար պիտի ըսէք թերեւս։ Բայց իրողութիւնները կեցած են։ Բաց աստի, ես Գաճիրէի մէջ տեսայ, Սէսիլ Րոտսէն զատ՝ քանի մը անձինք, որք Օքսֆորտի մէջ միևնոյն ժամանակ անոր հետ գտնուած էին։ Ասոնք էին Սըր Ալֆրէտ Միլնըր, Սըր Ռէնէլ Րոտ, Մր. Ֆլէնթոն Տօուքինս և տակաւին ուրիշներ, բոլորն ալ Հարաւային Ափրիկէի մէջ կայսերականութեան ծաւալման մեծ գործաւորներ։ Ասոնք բոլորն ալ կ'հաստատեն կանխահասութիւնը Սէսիլ Րոտսի երազած հսկայ խորհուրդներուն։ Ասոնք ամէնն ալ իրենց երիտասարդութեան առեն ապրած են միևնոյն մթնոլորտին մէջ, բայց և ոչ մէկն ունեցած է Բիմպըլիի հանքագործին չափ որոշ և գծուած ասպարէզ մը։ Այս վերջինը կէտ առ կէտ հետեւած է իր գծած ծրագրին։ Իր անտեսական Աւտէրլընցներէն իրաքանչիւրը գաղթականութիւն մը պարգեւած է Անգլիոյ։ ԱՊԷԼ ՇՎԱԼԷ

Թարգմ. Մ. ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆ (Շար.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՐՏ ՌՈԲԵՐԴՍ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԱԾ

Զօր. Քրոնճէի անձնատուութենէն ետքն արտայայտուած յոյսերն ի դերև ելան։ Պօէրք իրենց լաւագոյն երկու զօրապետները կորուսին, նաև գլխաւոր գերման սպաները։ Բայց չեն վհատած, և Պատերազմը փուչակուածէն աւելի երկար պիտի տեւէ դեռ։ Լորտ Ռոպէրդսի ռազմագիտութիւնն սքանչացում կ'պատճառէր ի սկզբան։ Բայց հիմա քննադատութիւնք կ'լսուին։ Երբ Սպարապետը Պլէօմֆոնդայն մտաւ, երկուքի բաժնած եղաւ Օրանժի Պօէր բանակը։ Քրոնճէի բանակին մէկ կէսը, փախցուած խոշոր թնդանօթներով, իր առջին էր, դէպ ի հիւսիս։ Բայց իր ետին էին, դէպ ի հարաւ, բոլոր այն Պօէր զօրախումբերն որք հիւսիսային Բարեյոյն ոտք հանած էին, և իր արեւմտեան կողին վրայ էին Բիմպըլիէն դարձող և դեռ Մէֆքինկը պաշարող Պօէր զօրախումբերը։ Արդ, իր ետին գտնուող Պօէրներն յաջողեցան սպրդիլ հնգապատիկ աւելի բազմաթիւ անգլ. զօրքերուն հետապնդումէն, և անցան իր առջին, Պլէօմֆոնդայնի հիւսիսակողմը։ Իսկ իր արեւմտեան կողին վրայ գտնուողները դեռ կ'յամառին պաշարել զՄէֆքինկ, և ինք, Լորտ Ռոպէրդս, 200,000 հոգւոյ մօտ Բանակով մը, անկարող կ'ըլլայ փրկելու Մէֆքինկի քանի մը հարիւր կտրիճները։ Ահա՛ անյաջողութիւններ, որք ճակատամարտ մը կամ ճակատամարտներու շարք մը կորսնցնելէն պակաս չեն։ Պլէօմֆոնդայնը գրաւելուն օգուտն այն պիտի ըլլար որ Օրանժի հարաւակողման Պօէր զօրախումբերը գերի բռնուէին։ Ընդհակառակն, ճարպիկն Օլիվիէ կրցաւ իր հինգ—վեց հազար զօրքերն անցընել անգլիական գիծերուն ճիշտ մէջտեղէն, և գնաց հասաւ Քրոնսդատի մեծ բանակեղը։ Իսկ այն Պօէր զօրագունդն ալ որ իբր թէ կոնակէն պիտի զարնուէր՝ Բալէտօն գետին եզերքը, գերի բռնեց շատ կարեւոր զօրախումբ մը՝ եօթն թնդանօթներով և հարուստ կարաւանով մը։ Իրաւ, երբ հաշիւ ընենք, անկարելի կ'գտնենք որ Պօէրներն ասկէ ետքը կարենան տոկալ հնգապատիկ աւելի ստուարաթիւ յարձակող ույժի մը, որ զինուորական ամէն պէտքերով իրենցմէ աղէկ սպառազինուած է այսօր։ Բայց Պօէրներն այսպիսի հաշիւ մ'ընել չեն ծուիր։ Եթէ հաշուող ըլլային, արդէն բնաւ չէին սկսեր այս Պատերազմին։ Եւ հինգ ամիսէ ի վեր ամէն հաշիւ ի դերեւ հանեցին։ Այս ընթացքով, դեռ հինգ ամիս ալ կրնայ անցնիլ Հարաւային Ափրիկէի վերջնական խաղաղացումէն առաջ։

ՊՕԷՐ ԲԱՆԱԿԻՆ նորընտիր հրամատար Զօր. Պօթա ծագումով հունգարացի է և Թրանսվալ երթալէ առաջ տեղակալի աստիճանով ծառայած է Ակրամի հետեւակազօրաց գունդին մէջ, կ'ըսէ Բէչդէր Լոյտ։

ՄԱՐԱՋԱԽՏ ԼՈՐՏ ՌՈԲԵՐԴՍ կոմսութեան աստիճան պիտի ընդունի, կ'ըսէ անգլ. թերթ մը, և պիտի կոչուի կոմս Ավօքայի։ Լորտ Քիչնէր ալ գերակոմսութիւն պիտի ստանայ, իսկ Սըր Ճ. Հուայդ հաւանաբար պիտի կոչուի Լորտ Պալիմէնա։

ՊԱՐԻԶ.— Արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէի կողմէ տրուած մեծ հացկերոյթին ներկայ էին թէ՛ անգլ. դեսպան Սըր Էտմընտ Մօնսըն՝ իր պաշտօնեաներով և թէ Տքդ. Լէյտս, Թրանսվալի գործակատարը։ Բայց Անգլիոյ դեսպանը սեղանին մէկ ծայրն էր, Տքդ. Լէյտս՝ միւս ծայրը, և իրարու հետ չխօսեցան։

—Նիսի անգլ. հիւպատոսը բողոքեց ֆրանսական իշխանութեանց՝ ֆրանսացի նաւազներուն ի Նիս անգլ. հիւպատոսարանին առջև ըրած հականգլիական և պօէրասէր ցոյցին համար։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 4 Ապրիլ.—Լրագիրք Քեյբդաունէ հեռագիր մը կ'հրատարակեն ծանուցանող թէ շոգենաւ մը, որոյ մէջ կ'գտնուէին Զօր. Քրոնճէ և հազար Պօէր գերիներ, Ս. Հեղինէ կղզին մեկնեցաւ։

—Սբրինկֆոնդայնէ կ'հեռագրեն թէ պօէրական զօրքերը կ'շարժին Պլէօմֆոնդայնի և Սբրինկֆոնդայնի միջև գտնուած երկաթուղային մօտ։ Զօր. Կէդէքը կ'պատրաստուի արգիլել թշնամին որ Լորտ Ռոպէրդսի հաղորդակցութեանց գիծը կտրելու փորձ չընէ։

ԼԻԶՊՈՆ.—Երեսփ. Ժողովոյ մէջ արտաքին գործոց Նախարարն յայտարարեց թէ Բորդուկալի կառավարութիւնը՝ գոյութիւն ունեցող դաշնագրերու հիման վրայ արտօնած է անգլ. զօրքերու և ռազմանիւթերու փոխադրումը Պէյրաէն և Ումդալիէն (Անգլ. Ռոտեզիա երթալու համար)։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ֆրէնչ և Քօլվիլ զօրավարք Պլէօմֆոնդայն վերադարձան։

— Բազմաթիւ Պօէրներ գրաւած են Մօտտըր Րիվըրի արեւելեան կողմի բլուրները, Պլէօմֆոնդայնի առջև։ Մեծ ճակատամարտ մը մօտալուտ է։

ՏԸՊԼԻՆ.—Անգլիոյ Թագուհւոյն եղած խանդավառ ընդունելութիւնն աննկարագրելի է։ Թագուհին զօրահանդէս մը կատարել տուաւ իրլանտական պահակազօրաց։

ՔՈԲԷՆՀԱԿ.—Կալլէսի իշխանն և իշխանուհին հոս հասան ողջամբ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ.—Սարդի երեսփոխան և Լա Հէյի Դեսպանախորհրդին ֆրանսական նախկին պատուիրակ տ'Էթուրնէլ տը Քօնսդան ի Լօնտօն, Թաղապետական ընկերակցութեանց կողմէ տրուած հացկերոյթին առթիւ բաժակաճառ մը պատասխանելով՝ նշանակելի բանախօսութիւն մը արտասանեց։ «Կարծեմ թէ իրաւունք ունիմ, ըսաւ, խօսելու ո՛չ միայն իմ կողմէս, այլ և յանուն իմ բոլոր հայրենակիցներուս, խորին համակրութիւն յայտնելով ամէն անոնց որք Թրանսվալի պատերազմին երեսէն նեղուեցան։ Տրամաբանակա՞ն է հետեւցնել որ Ֆրանսայի և Անգլիոյ նման երկու մեծ ազգեր, որովհետեւ դժուարութեանց մասին միևնոյն եղանակաւ չեն մտածեր, իրարու թշնամի եղած ըլլան։ Մտածելու այսպիսի կերպ մը անկարելիութեան պիտի դատապարտէր Միջազգային յարաբերութիւնները։ Երկու ազգութիւնք ասկէ շատ ու շատ աւելի դժուարութիւններ կրնան ունենալ, բայց նոյն իսկ այս պարագան կ'ապացուցանէ թէ անոնք ամէն ջանք ի գործ դնելու են խաղաղութեամբ լուծելու համար բոլոր դժուարութիւնները, որովհետեւ առևտրական աճագին շահեր ունին։ Անհաշտ շահեր չկան զանոնք բաժնելու համար»։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Հակառակ այնչափ ջանքերու՝ Հռոմի մէջ տակաւին չյաջողեցան Խորհրդարանէն կորզել հասարակաց անդորրութեան վերաբերեալ օրինագծին քուէարկութիւնը։ Նախարարութեան և ընդդիմադիր կուսակցութեան մէջ մղուած պայքարը, Խորհրդարանին նիստերը դադրելուն առթիւ, պահ մը ընդհատուած են, սակայն նիստերը վերսկսելուն՝ խափանարար ընդդիմութիւնը կրկին կազմ և պատրաստ՝ գործի պիտի սկսի հակառակ խորհրդարանական ներքին կանոնագրի բարեփոխումներուն։ Ոչ միայն Ընկերվարականներն և ծայրայեղ ձախակողմեաններ, այլ և Ծանարտէլլիի և Ճիոլիդդիի խմբակներուն պատկանող արմատականներ ձեռք ձեռքի՝ խափանարար ընթացքը յառաջ կը վարեին կատաղի կերպով։ Նախարարական մեծամասնութիւնը ընդդիմադիրներուն հնարքն ի դերև հանելու համար որոշեց երկու անգամ նիստ ընել, մէկն առաւօտ և միւսը՝ կէս օրէն ետքը։ Ձախակողմեաններուն աչքը վախցնելու համար սոյն ընտրուած միջոցը՝ պէտք է ըսել թէ, ամէնէն լաւագոյնը չէր։ Սոյն նպատակին հասնելու համար Նախարարութիւնը հարկ էր որ նիստերը շարունակել տար առտուընէ մինչև իրիկուն, գիշեր, ցորեկ, այնպէս որ ա՛լ ընդդիմադիրները յոգնած, դադրած, անօթութենէ և քնատութենէ պարտասած, տեղի տային վերջապէս և քուէարկութեան հաւակերպէին։ Բայց Նախարարականները սոյն դիւցազնական որոշումին առջև ընկրկեցան։ Մանաւանդ Նախընթաց օրինակներն ալ աչքի առջև էին միշտ։ Անգլիոյ, Քանատայի և Աւստրիոյ խորհրդարանական արձանագրութիւնք իրենց այս մասին քաջալերիչ օրինակներ չէին ընծայեր, որովհետև այս յիշատակելի նիստերու մէջ— որոցմէ մին 123 ժամ տեւեց յաղթաբար—յաղթականը չարունակ խափանարար ընդդիմութիւնն եղած էր։ Նախարարութեան սարքած մաքիավէլականութիւնը ջուրն ինկաւ. այս անգամ ալ եղաւ այնպէս, ինչպէս որ կ'ըլլայ չարունակ. խափանարարներն ընդհակառակն ամէնէն աւելի ճշտապահութեամբ ներկայ կը գտնուէին, և իբր յամառ ընդդիմադիր, պատրաստ վանելու ամէն հարուած, նորանոր խնդիրներ կ'հանէին և Խորհրդարանը կ'զբաղեցնէին չարունակ կարգ մը անվերջ ճառակերպութիւններով և երկար վիճաբանութիւններով։ Աս ալ չեղաւ։ Ուստի մեծամասնութիւնն ուրիշ միջոցի մը դիմեց։ Առաջարկ մը ներկայեց որ կանոնագրի յանձնաժողովին իրաւունք կուտայ, ինքնաբերաբար և առանց Խորհրդարանին հաւանութեան՝ տնօրինել ամէն բարեփոխում որ հարկաւոր դատուի։ Ծայրագոյն ձախակողմէն ուղղուած սոյն հարուածին հետեւանքն եղաւ սոսկալի ժխոր մը, աղմուկ և իրարանցումներ որք Աւստրիոյ, Հունգարիոյ և Պելժիոյ խորհրդարաններուն մէջ տեղի ունեցած անմոռանալի գայթակղութեանց քով եկան իրենց յատուկ տեղը գրաւել։ Բայց ամէնէն աւելի նշանաւորը Մարտ 29ի միջադէպն եղաւ։ Զօր. Բէլու երբ առաջարկեց Ապրիլ 3ին յետաձգել առաջարկին քուէարկութիւնն և սպասել կանոնագրի յանձնաժողովին քննութեանը, նախագահ Քոլոմպօ վիճաբանութիւնները դադրեցնելով, Նախարարութեան առաջարկութեան վրայ՝ քուէի դրաւ խնդիրը։ Մեծամասնութիւնը մէկ մարդու պէս ոտքի ելաւ յանկարծ և առաջարկն ընդունուեցաւ։ Ընդդիմադիրներուն կատաղի ցոյցերուն առջև, Նախագահն ստիպուեցաւ նիստը դադրեցնել։ Ցաջորդ օրը Նախատինքներն եւ աղմուկներն այնչափ աւելցան որ նախագահը չկրնալով կառավարել ժողովը և նոյն իսկ իր ձայնը լսելի ընել տալ, հրաժարական տուաւ։ Դիւանն իր օրինակին հետեւեցաւ։ Քանի օր վերջը Մ. Քոլոմպօ վերընտրուեցաւ ձայներու մեծամասնութեամբ և կանոնագրին բարեփոխումները քուէարկուեցան։ Հարիւր յիսուն երեսփոխաններ առին քալեցին բողոքելով այսպէս Մարտ 29ի քուէարկութեան դէմ, զոր անօրինաւոր և ապօրինի կ'հռչակեն։

ԳԵՐՄԱՆՔ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ.— Չինաստանի պապական նուիրակ Անզէր եպիսկոպոս որ Գերմանիոյ կայսեր ներկայացաւ, դիւանագիտական ազդու պաշտպանութիւն մը խնդրած է ի նպաստ Չինացի Քրիստոնէից, որոց դէմ հալածանքը կրկին չսացած է վերջերս։ Եպիսկոպոսն այն կարծիքէն է թէ զինուորական միջամտութիւն մը աղետաբեր պիտի ըլլայ միսիոնարութեանց։ Բեքինի գերմանական դեսպանը, կեդրոնական կառավարութեան օժանդակութեամբ, հարկ եղածն ընելու է ստիպելու համար Մանտարինները որ կարգապահութիւնն անվթար պահեն ի գաւառս։ Ճերմանիա կաթոլիկ թերթը՝ Տ. Անզէրի ի Պերլին ներկայութիւնը նշանակելէն ետք Պապին անոր ուղղած մէկ նամակը կ'հրատարակէ, որով Լէոն ԺԳ. կ'շնորհաւորէ իր նուիրակը Չիներէն օրաթերթ մը հիմնելուն համար։ Սոյն նամակին մէջ ի մէջ այլոց ըսուած է. «Մեր խորհուրդներուն համեմատ կը շարժիս կատարելապէս, մտածելով որ, հանապազօրեայ թերթերն ամէնէն ընտիր միջոցներն են պահպանելու համար անմշակ միտքերը ճշմարտութեան և հաւատքի շաւղին մէջ, եւ ազդելու համար անոնց վրայ մշակելով և դաստիարակելով զանոնք։»

ԲԱՑՈՒՄ 1900Ի ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ.— Արուեստահանդէսին պաշտօնական բացումն Ապրիլ 14ին (Ն. Տ.) տեղի պիտի ունենայ։ Կառավարութիւնը՝ Արուեստահանդէսի ընդհանուր Քոմիսէր Ալֆրէտ Բիքարի հետ խորհրդակցութեամբ հետեւեալ կարգադրութիւններն ըրած է այս առթիւ։ Հանրապետութեան Նախագահը՝ ընկերակցութեամբ նախարարներու, Շան տը Մարս պիտի երթայ, ուր պիտի ընդունուի մեծ հանդիսարանին մէջ։ Մեքենայից նախկին սրահը սոյն նպատակին յատկացուած է, պահանջուած վայելուչ հանդերձանքներով։ Խորհրդարանին անդամք, դիւանագիտական մարմինը, պետական նշանաւոր անձնաւորութիւնք, Բարիզի քաղաքապետական խորհուրդն և օտար պատուիրակներ բոլորն ալ ներկայ պիտի գտնուին սոյն արարողութեան։ Առեւտրական նախարարն Արուեստահանդէսը Նախագահին պիտի յանձնէ պատշաճ բանախօսութեամբ որուն Մ. Լուպէ պիտի պատասխանէ պարագային յարմար ճառ մը արտասանելով։ Ասկէ յետոյ պաշտօնական թափօրը պիտի կազմուի և պիտի այցելէ Շան տը Մարսի պալատներուն գլխաւոր սրահները։ Իէնայի կամուրջէն հասնելուն պէս Նախագահը նաև պիտի նստի ընկերակցութեամբ կառավարութեան գլխաւոր անդամոց է և պետական անձնաւորութեանց և Սէնի ձախ եզերքէն՝ օտար դեսպանատանց առջեւէն անցնելով, պիտի ելնէ Ալեքսանդր Գ. կամուրջը, որուն բացումը պիտի կատարէ։ Ցետոյ պիտի այցելէ Շանզ Էլիզէի երկու պալատներն եւ Էլիզէ պիտի դառնայ սոյն երկու պալատներուն մէջտեղէն բացուած նոր ճամբով մը։

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆԸ, կ'ըսէ Բօլիտիշէ Քօրէսբօնտէնց, Սան Ռէմօ պիտի երթայ իր զաւակները տեսնելու համար։ Իշխանը քանի մը շաբաթ պիտի մնայ հոն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ վարչապետ Իվանչէվ տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարեց որ Պուլկարիոյ կացութեան վրայ ելած զրոյցները բոլորովին անհիմն են։ «Պուլկարիա խաղաղութեան և բարեկարգութեան տարր մ'է և պիտի ըլլայ» ըսաւ վարչապետը։

ԿԱԼԼԷՍԻ ԻՇԽԱՆՆ և իշխանուհին, ընկերակցութեամբ իրենց աղջկան, իշխանուհի Վիքդորիայի, Քօբէնհակ կ'երթան ներկայ գտնուելու համար Քրիստիան Թագաւորին ծննդեան 82րդ. տարեդարձին, որ պիտի կատարուի Ապրիլ 8ին։ Իշխանը տասն և մէկ օր պիտի մնայ Քօբէնհակի մէջ, իսկ Իշխանուհին մինչև Մայիսի վերջը։

ԱՄՈՒԽԻ ՍՈՎԸ կ'շարունակէ ուշադրութեան առարկայ ըլլալ Գերմանիոյ առեւտրական շրջանակներու մէջ։ Պերլինի Առեւտրական Սենեակն յայտարարեց թէ ածուխի սովը այնպիսի կէտի մը հասած է որ եթէ քիչ մը ժամանակ ևս տեւէ, շատ գործեր պիտի դադրին և հազարներով բանուորներ անգործ պիտի մնան։ Առեւտրական Սենեակը գիներու ներկայ բարձրացումը կ'վերագրէ այն շահադէտներուն որք մեծ քանակութեամբ ածուխ ամբարած ըլլալով այժմ խիստ բարձր գիներով կ'ծախեն։ Ցնվ. ի և Փետր.ի մէջ ածուխի արտածումը 430,000 թոնօ աւելի եղած է քան անցեալ տարւոյ նոյն երկու ամիսներուն մէջ, իսկ ներածումը 530,000 թոնօ պակաս եղած է։ Կառավարութեան պաշտօնական օրաթերթը՝ ածուխի այս սովին վրայ խօսելով՝ կ'ըսէ թէ հանքային ընկերութեանց հաշւով այս տարուան ածուխի արտադրութիւնը կրնայ 10 միլիոն թոնոյի հասնիլ, բայց գործաւորներու բանթողը գլխաւոր պատճառ մը կրնայ ըլլալ այս արտադրութիւնը նուազեցնելու։

ՎԱԼՏԷՔ ՌՈՒՍՕ.—Բարիզէ Անգլ. թերթի մը գրուած նամակէ մը, ուր Երեսփ. ժողովոյ վերջին նիստի պահուն Դաճիլճին դէմ եղած յարձակումները կ'պատմուին, հետեւեալը կ'քաղենք. «Վալտէք Ռուսօ, որ հաւանաբար նախարարութեան գլուխը պիտի մնայ զվերջ Արուեստահանդէսի, նշանաւոր մարդ մ'է։ Արհեստիւ փաստաբան ըլլալով, շատ պերճախօս է։ Իր ողջմտութիւնն և իր պաղարիւնութիւնն է որ նշանաւոր ըրած են զինք։ Աւելի Անգլիացիի կ'նմանի քան Ֆրանսացիի։ Սէսիլ Րոտսի տիպարէն մարդու մը պաղ ու հանդարտ նայուածքն և անզգած ու անայլայլ դիմագծերն ունի։ Իր արդիւզարդին համար բըծախնդիր է եւ իր շարժուձեւերուն մէջ ծանրութիւն մը կայ որ ընտանի չէ բնաւ։ Ինքն ալ չսպասեր ուրիշներէն որ ընտանի ձեւերով վարուին իրեն հետ։ Իր քաղաքակիցներուն համար պաշարանքներ չունի։ Ամէնէն ատօրին ապերախտութեան ցոյց մը հանդարտ ու անտարբեր քմծիծաղ մը միայն կ'պատճառէ իրեն։ Իր քաղաքական կեանքն սկսաւ 33 տարեկան հասակէն և երկու տարի ետք նախարար եղաւ։ Ժիւլ Ֆէրրիի նախարարութեան անկումէն ետք որուն կ'անդամակցէր, հրաժարեցաւ քաղաքական կեանքէ և շատ համոզիչ խօսքեր պէտք եղան պաշտօնի հրաւիրելու համար զինք անցեալ տարւոյ Նախարարական տագնապի պահուն։ Ամէնուն զարմանք պատճառեց որ Վալտէք Ռուսօ կրցաւ պաշտօնի վրայ մնալ այսքան ժամանակ և Ֆրանս. քաղաքականութեան տեղեակ մէկը վայրկեան մ'իսկ չի կրնար տարակուսիլ թէ Արուեստահանդէսի բացումէն առաջ նոր յարձակումներ պիտի ըլլան Դաճիլճին դէմ։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն արդի Դաճիլճը տապալելու համար մտադիր կ'երեւի հարցապնդում մ'ուղղել կառավարութեան ընդհ. քաղաքականութեան վրայ։ Վիճաբանութեանց պահուն անշուշտ հզօր ջանքեր պիտի ըլլան Նախարարութիւնն հրաժարեցնելու համար։ Բայց այս սիրուն Ֆըրանսացիները, որք Նախարարական տագնապի մը ենթարկել կ'ուզեն իրենց երկիրը խիստ անպատեհ վայրկենի մը մէջ, պիտի չկրնան հիմնաւոր գանգատ մը յայտնել ո՛չ Վալտէք Ռուսոյի և ոչ իր պաշտօնակիցներուն դէմ։ Վալտէք Ռուսօ եւ Զօր. Կալիֆէ կրնան իրենց հակառակորդներուն յիշեցնել թէ Տրէյֆիւսի գործին առթիւ յարուցուած շարժումը զսպելու դժուարին գործն ի գլուխ հանած են իրենց ճարտարութեան շնորհիւ, և կրնան գործոց գլուխը մնալ Արուեստահանդէսի միջոցին։ Ասիկա մեծ դառնութիւն մը պիտի ըլլայ իրենց հակառակորդներուն որք չեն կրնար մարսել այն գաղափար թէ Վալտէք Ռուսօ մը կամ Կալիֆէ մը պիտի ընդունին Արուեստահանդէսի հիւրերը և պիտի նախագահեն յաջորդ վեց ամիսներու մէջ կատարուելիք փայլուն հանդէսներուն։

ԱՐԿԱԾԱԼԻՑ ԿԵԱՆՔ ՄԸ.—Մօրավիացի ազնուականի մը որդին, Հօսիքա, Օրանի մէջ դասալիք ըլլալ փորձեց փրանս. Օտար Լէգէոնէն։ Այս երիտասարդը տարօրինակ անցեալ մը ունեցած է։ Տասն տարի առաջ կարեւոր հարստութիւն մը փճացնելով Վիեննայէն Բարիզ գնաց և մտաւ Օտար Լէգէոնին մէջ, սպայութեան աստիճանին բարձրանալու նպատակաւ։ Երկու տարիի չափ օրինակելի զինուոր մը եղաւ։ Բայց զինուորական ծառայութեան միօրինակութենէն եւ լխստութենէն ձանձրանալով, դասալիք եղաւ իր գունդէն որ Ալժէրիա կ'գտնուէր և յաջողեցաւ Մարոք հասնիլ։ Երբ կ'թափառէր այդ երկրին մէջ, աւազակներու ձեռքն ինկաւ որք իր բոլոր ունեցածը կողոպտեցին և կիսամեռ ձգեցին զինք անապատին մէջ, ուրկէ անցնող կարաւան մը ազատեց զայն և տարաւ ի Մէլիլա որ Սպանիական քաղաք մ'է Մարոքի հիւսիսային եզերաց վրայ։ Հօսիքա հոնկէ Սպանիա անցաւ և յետոյ Աւստրիա։ Վիեննայի մէջ Բազմարուեստեան վարժարանը մտաւ և ճարտարագէտի վկայական ստանալով ինչ ինչ օգտակար գիւտերու մենաշնորհ ստացաւ։ Ջեհ երիտասարդ կուսակցութեան ջերմ պաշտպան հանդիսացաւ։ Անցեալ տարի նորէն Բարիզ գնաց իր գիւտերն Արեւստահանդէսի մէջ ցուցադրելու համար և հոն ճանչցուեցաւ պաշտօնական անձերու կողմէ որք 1889ին Օտար Լէգէոնին մէջ կ'գտնուէին իրեն հետ։ Ոստիկանութեան լուր տրուեցաւ իսկոյն և Հօսիքա ձերբակալուելով դատի ենթարկուեցաւ։ Պատերազմական Ատեանն երկու տարուան բանտարկութեան դատապարտեց զայն և միանգամայն Հանրապետութեան Նախագահին գիր մը մատոյց ներում շնորհելու համար անոր։

ՊԵՐԼԻՆԻ մեծ վաճառատանց երկսեռ պաշտօնեայք յաջորդաբար չորս մեծ ժողովներ ունեցան ուր վիճաբանեցան այն օրինագծին վրայ որ տուրք մը սահմանել կ'ուզէ այն կարգի ապրանքներու վրայ որք վաճառատուն մը մասնաճիւղին չեն պատկանիր կամ անոր հետ նմանութիւն չունին։ Արդէն երբ օրինագիծը Խորհրդարանին մատուցուեցաւ, շահ ունեցող հաստատութեանց տնօրէնները փութացին բողոքել և իրենց հայթայթիչներուն շրջաբերականաւ մը ծանուցին որ եթէ օրէնքը քուէարկուէր, իրենք ալ գործողչէքի վարձքին վրայ նուազում մը պիտի պահանջէին։ Մեծ վաճառատանց պաշտօնէութիւնն իր կարգին՝ կ'վախնայ թէ մի գուցէ ամսականներու վրայ ալ վնաս մ'ըլլայ այս առթիւ։ Ուստի իր չորս ժողովներուն մէջ որոշում մը ընդունեց որով կ'յայտարարէ թէ օրինագիծը վնասակար է ընդհանուրին շահերուն, վաճառականներուն, ճարտարագործներուն, գնողներուն և պաշտօնէից։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Սիրագուսայի (Միացեալ Նահանգք) երկսեռ վարժարանաց մէջ ինքնօրինութեան դրութիւն մ'ընդունուած է, բաւական հետաքրքրական։ Ըստ այդ դրութեան, վարժարանը քաղաք մը նկատուած է. աշակերտք անոր քաղաքացիներն են և կ'ընտրեն իրենց մէջէն թաղապետ մը, թաղապետական խորհուրդ մը, դատաւորներ եւ նոյն իսկ ոստիկաններ։ Տնօրէնն եւ ուսուցիչներ կարգապահութեան գործին չեն խառնուիր. այս պաշտօնն ուսանողներէ կազմուած ներքին վարչութեան կ'պատկանի։ Երկսեռ խորհրդականները շաբաթն անգամ մը կը գումարուին։ Դատարանն երկու անգամ նիստ կ'ունենայ և կ'դատէ կարգապահութեան դէմ ամէն զեղծումներ. ծուլութեան, անուշադրութեան, հայհոյութեան, կռիւի համար զանազան պատիժներ կ'սահմանէ, ինչպէս են՝ յանդիմանութիւն, ոտքի վրայ կեցնել, զրկում, առժամեայ արգելում կամ ընկերակիցներէ հեռացում։ Ուսուցիչք իբրեւ հանդիսատես միայն ներկայ կ'գտնուին և ձայն չունին տրուած որոշումներու մէջ, որոց գործադրութեան ոստիկանները կ'հսկեն։ Խորհրդականներէն կամ խորհրդականուհիներէն մէկն եթէ երկու անգամ յանցաւոր ըլլայ, թաղապետական խորհուրդէն կ'վտարուի։ Մոնկոմէրիի վարժարանին տնօրէնութեան մէկ տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ քաղաք—դպրոցներու դրութիւնն սքանչելի կերպով կ'գործէ։ Տնօրէնը ջերմապէս կ'պաշտպանէ սոյն նորութիւնն որ տղաքը կը պատրաստէ գործնական կեանքի և ապագային կրնայ ընել զանոնք ճշմարիտ վարչագէտներ, քաղաքագէտներ և քաղաքացիներ։

ԵՐԿԱՆԻՒՈՎ Ի ... ՔԼՈՆՏԱՅՔ.— Երեք Ֆրանսացիներ Նիւ-Եօրք հասան ուրկէ Քլոնտայքի ոսկեշատ բայց դժուարամատոյց երկիրը պիտի երթան երկանիւով։ Կ'յուսան թէ պիտի կրնան ճամբուն դժուարութեանց յաղթել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Սելանիկի մարդահամարի տեսուչ Տէրվիշ պէյի. Միւթէմայիզի աստիճան՝ Տպագրական Տեսչութեան քարտուղար Հաճի Բեհչիֆ էֆ.ի և Հալէպի Հանրային Պարտուց տեսուչ Սիւլէյման Ֆէհմի էֆ.ի. Սանիյէի աստիճան՝ Հանրօգուտ Շինութեանց օժանդակ իրաւագէտ խորհրդական Պետրոս Ֆուատ էֆ.ի։

Ա. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Տպագրական Տեսչութեան դեր—տնօրէն Հըֆզի պէյի. Բ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Հելլէն դեսպանատան Ա. Թարգման Մ. Նոումի. Դ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Իզմիրի փաստաբաններէն Սարգիս էֆ. Շահինեանի։

ՄԱՀ ՂԱԶԻ ՕՍՄԱՆ ՓԱՇԱՅԻ.— Արքունեաց հրամատար Ղազի Օսման փաշա, որուն մահուան լուրն հաղորդեցինք երէկ, արդէն կ'տառապէր երկարատեւ հիւանդութենէ մը։ Վերջին օրերուն մէջ թէև պզտիկ բարւոքում մը նշմարուած էր իր առողջական վիճակին մէջ, բայց տխուր վախճանը ցոյց տուաւ թէ ո'րքան խաբուսիկ էր այդ բարւոքումը։ Օսման փաշա իր մահուան առտուն իսկ պտոյտ մը կատարած էր կառքով մինչև Պէպէք, և տուն վերադարձած էր բաւական կազդուրուած և զուարթ։ Բայց ժամ 7ին մօտ հիւանդութիւնը մէկէն ի մէկ սաստկացաւ, եւ բժիշկներու անմիջական դարմաններուն շնորհիւ, քանի մը ժամ ետքն հանդարտութիւնը տիրեց։ Օսման փաշա գիտէր թէ մահուան հանդարտութիւնն էր այդ, ու երբ ժամ 3ին մօտ դեղ տալ ուզեցին իրեն, քաղցր ժպիտով մը մերժեց զայն, յայտնելով թէ անկէ աւելի կարեւոր զբաղումներ ունի մաքին մէջ։ Եւ Օսման փաշա վերջին անգամ երկիւղածօրէն աղօթել ետքը, ժամ 4ին մօտ իր հոգին աւանդեց։ Օսման փաշա մինչև իր վերջին շունչը կրցաւ պահել իր մտքին արթնութիւնը, եւ մխիթարական խօսքեր ուղղեց զինքը շրջապատողներուն, երբ այդ գերագոյն վայրկեանին կ'արտասուէին դառնապէս։ Այդ վայրկեանին էր որ փափաք յայտնեց Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ կայսեր դամբարանին մէջ թաղուելու։

—Ղազի Օսման փաշայի կենսագրութիւնը պատմական կուռ էջեր ունի, զորս մանրամասնել կարելի չէ քանի մը սակաւատող սիւնակներու մէջ։ Օսման փաշա, 1832ին ծնած Թօքատի (ըստ ոմանց Ամասիոյ) մէջ, իր մանուկ հասակին մէջ Պոլիս եկաւ, և Նախնական վարժարանի մը մէջ չափաւոր ուսում մը առնելէ ետքը, 11 տարեկան հասակին մէջ մտաւ զինուորական Նախակրթարանը, ուր իր մօրեղբայրն ուսուցիչ էր արաբերէն լեզուի։ Հինգ տարի ետքը, Քանկալթիի Բարձրագոյն Վարժարանն անցաւ, և 1852ին մտաւ զինուորական ասպարէզը։ Օսման փաշա այդ օրէն կոչուած էր ըլլալ ո՛չ միայն Օսմ. Բանակին ապագայ փառքն ու պարծանքը, այլ մեր ժամանակին էն նշանաւոր զինուորական դէմքերէն մին, բաղին ամենալայն առումով։ Իր նշանաւոր ռազմավարութիւն ի յայտ եկաւ նախ Ղրիմու պատերազմին մէջ, ուր իր անդուլ գործունէութեամբ և անվեհեր քաջասրտութեամբ իր պետերուն ուշը գրաւեց, և այդ պատերազմին մէջ իսկ ստացաւ հարիւրապետի ուսնոցը։ Զինադադարը կնքուելէն ետք, Օսման փաշա Պոլիս եկաւ, և 1858ին Փոքր—Ասիա ղրկուեցաւ, Անատոլուի զանազան քաղաքներուն տեղագրական քարտէսը պատրաստելու։ 1860ին Եմէ—Շէհիրի մէջ գումարուած զօրաց հրամատար եղաւ, և 1862ին Լիբանան ղրկուեցաւ հաշակաւոր աւազակ Եուսուֆ Քէրիմը հետապնդելու և ձերբակալելու համար։ Բայց այս միջոցին մեծ ապստամբութիւն մը ծագելով Կրետէի մէջ, Օսման փաշա իր զօրագունդին հետ Կրետէ գնաց ապստամբութիւնը զսպելու, որովհետեւ Կրետէի և Սուրիոյ եզերաց մօտաւորութիւնն այսպիսի հարկ մը կ'ծնէր յանկարծ։ Օսման փաշա, շատ մը յաջող յարձակումներէ ետքը, նշանաւոր հանդիսացաւ մանաւորապէս Այր—Եօրկիի (Զանըր—Մանասթըր) վանքին գրաւման մէջ։ Ժամանակակից անձեր կ'յիշեն անշուշտ այն եղերական վախճանը, որ վիճակեցաւ այս վանքին։ Կրետացի կանայք, յուսահատ և վրէժխնդիր, օդը հանեցին այդ մեծ մենաստանը, այն պահուն իսկ երբ նոր պարպուած էր իր պաշտպանողներէն։ Հոն Օսման փաշա մոքի անտովոր կորով մը ցոյց տուաւ, և կռիւներու մէջ նետեց ինքզինք արիաբար։ Սպարապետ Իօմէր փաշա գնահատելով այս կորիճ զինուորին քաջութիւնը, գնդապետութեան աստիճանին բարձրացուց, և յանձնեց անոր Գ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշանը։ 1867ին Եմէնի մէջ ալ դէպքեր ծայր տուին։ Օսման փաշա Եմէն ղրկուեցաւ իսկոյն և անուանուեցաւ կիսաբրաժնի հրամատար։ Բայց Եմէնի կլիմային հետ չի կրնալով հաշտուիլ, առողջութիւնը խանգարուեցաւ և Պոլիս դարձաւ իսկոյն։ Օսման փաշա քանի մը ամիս մնալէ ետքը, այս անգամ Մանասդըր կ'ղրկուէր իբր պահեստի զօրաց կիսաբրաժնի հրամա-

տար։ Ժամանակ մ՚ալ հոն Թնաց, և 1872ին սպարապետական հեռագիր մը Նիշ—Բազարի զօրաբաժնին հրամանատար անուանեց զինք։ Օսման փաշա Նիշ—Բազարի մէջ զինուորական ձեռնհաս կարգադրութիւններ ըրաւ, և քիչ ետքը Պոլիս կանչուելով մայրաքաղաքիս կեդրոնական հրամանատար նշանակուեցաւ, և ապա Շգոտրա ղրկուեցաւ, և 5 ամիս ետքը Պոսնա անցաւ։ 1873ին Էրզրում ղրկուեցաւ իբր պետ Դ. զօրաբանակի սպայակոյտին, և քանի մը ամիս ետքը Սերպիոյ դէմ Նիշի մէջ խմբուած Ա. զօրաբաժնին հրամանատար անուանուելով, Պլեւնա ճամբուն Նիշ անցաւ, և ապա Վիտինի ընդհանուր հրամանատար եղաւ Եավէր փաշայի տեղ, որ Փոքր—Ասիոյ մէջ պաշտօն ստացած էր։ Օսման փաշա Վիտին հասնելուն պէս, սերպ սահմանագլխէն 1 ու կէս ժամ հեռու տեղ մը բանակեցաւ, և պատրաստեց պատերազմական յառաջագիծը։ Պատերազմի հրատարակութեան հեռագիրն առնելուն պէս, սահմանագլխին վրայ խոյացաւ, և այնպիսի ռազմավարժ արշաւ մը ըրաւ սերպերուն դէմ որ, նոյն օրուան երիկուանէն գրաւեց Իզվորի բլուրները, որոնց վրայ ամրութիւններ և պաշտպանութեան կայաններ չինեց։ Հետեւեալ օրը, արշալոյսին, իր զօրաց գլուխն անցած, զօրեղ հալածանք մը փորձեց Թշնամիին դէմ, զոր մղեց մինչև Թիմոք գետին եզերքը. մինչ սերպ բանակին մէկ մասը կ՚ապաստանէր գետին միւս կողմի ամրոցներուն մէջ, և մէկալ մասն ալ Զայչարի կողմը կ՚փախչէր։ Օսման փաշա այս յաղթանակէն ետքը, իր բանակը հաստատեց Իզվորի բարձանց վրայ, և մէկ կողմէն զբաղեցաւ կամուրջ մը շինելու գետին վրայ, և միւս կողմէ դիմադրեց Թշնամիին անդուլ հրացանաձգութեանց։ Երկու անգամ իր զօրագունդը զարնուեցաւ սերպերուն հետ, և վերջապէս 3 Թընդանօթ, մեծաքանակ հրացան և ռազմամթերք առաւ անոնց ձեռքէն։ Իր զօրքերն երկու ամիսի չափ Թնացին Իզվորի բլուրներուն վրայ, և առանց արիւնահեղութեան գրաւեցին նաև Զայչարը։ Օսման փաշա հոն ամրոցներ կառոյց, և ապա իր զօրաց ստուար մասին հետ յարձակեցաւ Թշնամւոյն վրայ, որուն չարաչար յաղթեց, մեծամեծ կորուստներու մատնելէ ետքը զայն։ Օսման փաշա Միւշիրութեան աստիճան և Բ. կարգի Մէճիտիյէ ստացաւ, ի վարձ իր յաղթանակին։ Սերպիոյ կրակը մարելէ ետքը, յանկարծ ծայր տուին Թուրքեւռուս Թշնամութիւնները [1877—78]։ Պատերազմը հրատարակուելուն պէս, Խալաֆաթի [Վիտինի դիմաց] Թնդանօթներ իրենց առաջին ռումբերը նետեցին, և Վիտինի Թնդանօթները պատասխանեցին անոնց։ Ռուսք Զիշդովի կողմէ սահմանագլուխն անցած ըլլալով, Օսման փաշա Պլէվնա վազեց կասեցնելու համար Թշնամւոյն յառաջխաղացումը։ Հոս է որ կ՚երեւի Օսման փաշայի ռազմագիտական մեծ տաղանդը, որ գնահատուած է նոյն իսկ Եւրոպացիներէ, և Ղազի [յաղթող] փառայեղ տիտղոսին հետ արժանապէս կոչուած է նաև «Պլէվնայի դիւցազնը»։ Օսման փաշա Վիտինէ Պլէվնա հասաւ առանց հեծելազնդի և առանց ունենալու փոխադրական միջոցներ, և Պլէվնայի պաշտպանութիւնն Օսմ. Պատմութեան էն յիշատակելի մեծ դէպքն եղաւ իրաւամբ։

Օսման փաշա 36 զօրագունդով և 44 Թնդանօթով ամրացաւ հոն։ Պլէվնա այն ատեն 15—17,000 բնակիչով բաց քաղաք մ՚էր։ Բայց Օսման փաշա յաջողապէս ետ մղեց զօրավար Շիլտէրի յարձակումը, և այս է որ կ՚կոչուի Պլէվնայի առաջին ճակատամարտը (Յուլիս 20)։ Այն ատեն Ռուսք այս մեծ ձախողումը դարմանելու ջանացին, և 9րդ զօրաբանակը վերստին ամրացուցին նոր ուժերով։ Բայց Օսմ. զօրավարն այս կարճատեւ վարանումէն օգտուելով փութաց խրամներ շինել, ամրոցներ հաստատել, մարտկոցներ պատրաստել, և Օսմ. բանակը դնել բազմաձայնեան վիճակի մը մէջ։ Պլէվնայի երկրորդ ճակատամարտը, որ յուլիս 30ին տեղի ունեցաւ, առաջնոյն պէս նպաստաւոր չեղաւ Ռուսաց, եւ չարաչար յաղթուեցան։ Ապա օժանդակ ուժերն հասան Ռուսիայէ, (80,000 զօրք և 250 Թնդանօթ), և նոր յարձակում մ՚ալ փորձեցին Պլէվնայի վրայ։ Այս երրորդ ճակատամարտը 6 օր տեւեց (Սեպտ. 11էն 16) և վերջացաւ Ռուսաց նահանջովը։ Այն ատեն էր որ Վեհ. Սուլթանն Օսման փաշայի նուիրեց պատուոյ Թուր մը և Օսմանիյէ ականակուռ պատուանշանը։ Երեք ու կէս ամիս շարունակ Օսման փաշա շատ Թեթեւ օգնութիւն եւ պաշար ստացաւ։ Բայց կրցաւ հաւատք ու վստահութիւն ներշնչել իր զօրաց։ Եւ երբ հացի վերջին պատառն ալ հատաւ, Օսման փաշա անօթութենէ, ցուրտէ և ժանտատենդէ ջարդուած իր քաջամարտիկ զօրաց յետին բեկորները ժողվեց, և դուրս ելնելով յանկարծ իր հողապատնէշներէն, որոց առջեւ երեք անգամ ալ ահեղ պարտութիւն մը կրել տուած էր Թշնամւոյն, յարձակեցաւ անոր վրայ։ Ասիկայ չորրորդ և վերջին կռիւն էր, ամէնէն ահեղ ու ամէնէն յուսահատը Թերեւս։ Հրաշալի էր տեսնել այս ափ մը կտրիճները, որք իրենցմէ քսան անգամ աւելի զօրեղ և անհուն բանակի մը դէմ կ՚խիզախէին, անհրկիւ կրակէն պաշարուած, անօթի և անյոյս։ Օսման փաշա վիրաւորուեցաւ վերջապէս, և պարտաւորեցաւ անձնատուր ըլլալ իր մարդոց հետ։ Իսկոյն փոխադրեցին զինքը գեղացիի մը հիւղակը. եւ Նիքօլա Մեծ—Դուքսն այն ատեն ձեռքը սեղմեց այս աննկուն զինուորին, որ ամբողջ աշխարհի հիացումը կ՚գրաւէր իր սքանչելի ռազմավարութեամբ։ Ալեքսանդր Բ. Ցարն ևս յատկապէս Պլէվնա եկաւ, և շնորհաւորեց Օսման փաշայի դիւցազնական քաջութիւնը, իր ձեռքով իսկ ետ տալով անոր սուրը։ Երբ Օսման փաշա Պոլիս դարձաւ, խանդավառ ընդունելութիւն մը եղաւ իրեն։ Նոյն իրիկունն իսկ Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կոչունք մը տուաւ ի պատիւ Պլէվնայի Յաղթականին, և իրեն շնորհեց Սուլթան Մահմուտ կայսեր ոսկեղէն սուրը, որ Ղազի [յաղթող] վերտառութիւնը կ՚կրէր։

Օսման փաշա ուրիշ մեծ ծառայութիւններ ալ մատուցած է Օսմանեան Բանակին։ 1878էն մինչեւ 1885 Սպարապետ եղած և միւնոյն ատեն Արքունեաց հրամանատարի պաշտօնը վարած է։ Օսման փաշա, իր զինուորական տաղանդէն զատ, խնամեալ դաստիարակութիւն մ՚ունէր։ Ազմուկէ չէր ախորժեր։ Իր մեծագոյն հաճոյքն էր իր ընտանեաց ծոցն ապրիլ, և հաւատարիմ ծառայութիւններ մատուցանել միշտ առ երկիրն և առ Վեհապետն։

Օսման փաշա երեք զաւակ կ՚Թողու, Տամատ Նուրէտտին փաշա, 30 տարեկան, որ ամուսնացած է կայսերազուն Իշխանուհի Զէքիյէ Սուլթանին հետ, Տամատ Քէմալէտտին փաշա, 28 տարեկան, որ ամուսնացած է Նաիմէ Սուլթանին հետ, և Ճէմալ պէյ, 22 տարեկան, որ Գերմանիա գացած է իր զինուորական ուսումը կատարելագործելու համար։

—Օսման փաշայի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ արտասովոր շքեղութեամբ։ Դագաղը, ժամ 4ին մօտ, Պէշիքթաշի իր ապարանքէն հանուեցաւ եւ ուղղակի Նաւամատոյց առաջնորդուեցաւ հանդիսաւոր Թափորով։ Դագաղին առջեւէն կ՚ընթանային անթիւ ոստիկաններ, ոստիկան զինուորներ, Թաղապետական բարապաններ, և զինուորական նուագախումբը։ Երկու կողմէն կ՚յառաջանային երկրորդ և երրորդ զօրաբաժնէն բազմաթիւ զինուորներ, որք հրացանները գլխի վար բռնած էին ի նշան սգոյ։ Կրօնական պաշտօնեաներ, խնկամաններ բռնած, անընդհատ կ՚աղօթէին տխրաձայն։ Օսման փաշայի դագաղը Պէշիքթաշի նաւամատոյցէն շոգեմակոյկ մը դրուեցաւ, որուն ուղեկցեցան նաև ուրիշ 4 շոգեմակոյկներ և բազմաթիւ նաւակներ։ Երբ Ուն—Գաբանի նաւամատոյցը հասան, Թափորը կազմուեցաւ դարձեալ նոյն շարքով և շքով, և դագաղը Շահզատէ—Պաշիի ճամբով Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտի մզկիթը տարուեցաւ ժամ 7½ին, և կրօնական արարողութեանց կատարումէն ետքը, մարմինն ամփոփուեցաւ Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ կայսեր դամբարանին մօտ։ Յուղարկաւորութեան ներկայ էին բոլոր նախարարք, քաղաքային, զինուորական և կրօնական բոլոր աստիճանաւորք և ժողովրդեան ամենահոծ բազմութիւն մը։ Յուղարկաւորութեան ծախքը վճարուեցաւ կայս. Անձնական Գանձէն, և կայս. Անձնական Թիկնապահ Չէրքէս Մէհմէտ փաշա Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ դրամական նուէրներ բաշխել տուաւ աղքատաց եւ կարօտելոց։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, փառաւոր շիրիմ մը պիտի կանգնուի ի պատիւ Օսման փաշայի անգնահատելի ծառայութեանց։

—Մայրաքաղաքիս բոլոր Թերթերն երկար էջեր կ՚նուիրեն Օսման փաշայի փառաւոր կեանքին, որոյ կարեւոր գիծերը ներկայացուցած ենք մեր այս օրուան ընդարձակ կենսագրականին մէջ։ Օտար մամուլն ևս անհատնում սիւնակներ կ՚լեցնէ այս պետական մեծ մարդուն կենսագրութեամբ, և եւրոպական Թերթեր գնահատական տողերով կ՚ողբան Ղազի Օսման փաշայի պէս անզուգական զինուորի մը մահը։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ընկերութեան Վարչական Խորհրդոյ անդամներէն Ռաֆով պէյ և Մ. Հէլպիկ հրաժարական տուին։

ԳԵՐՄԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Գրած էինք Թէ գերման զրահաւորներու նաւաբաժին մը Քիլէ պիտի մեկնի պտոյտ մը կատարելու համար Միջերկրականի մէջ։ Այդ նաւաբաժինը մայիսի վերջերը Գերմանիայէ ճամբայ պիտի ելնէ, և պիտի այցելէ Սելանիկի նաւահանգիստը։

ԵՓՐԱՏԻ ՅՈՐԴՈՒՄԸ.—Եփրատ գետն երկու օրէ ի վեր չափազանց յորդած է և ողողած է քաղաքը։ Քէմախի կառավարական պաշտօնատունն մեծապէս վնասուած է։ Թէև հարկ եղած տեղեր Թումբեր շինուած են, բայց ասոնք չեն կրցած ներգործել ջուրին յարաճուն յորդման և ողողման դէմ, որոյ նմանը գրեթէ բնաւ չէ տեսնուած։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանն արտօնուեցաւ Բրավիշդայի Մետրապոլտարանին յարակից գետնին վրայ երկսեռ վարժարան մը կառուցանել, որ փլած ու քայքայուած էր վերջին ողողումներէն։

ՏՈՎԱՅԻՆ Խորհրդոյ Նախագահ Նախագահ և Զինուորական Քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ Ֆերիգ Սիւլէյման փաշա երէկ ժամ 5ին մեռաւ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ բուսային արտադրութիւններէն նմոյշներ կ՚հաւաքուին, 1900ի Արուեստահանդէսին մէջ ցուցադրուելու համար։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԱՐԿԱԾ.—Երէկ, միջօրէին մօտ, Թրամուէյի կառք մը Բեր-Բալասի առջեւ կոխոտեց կին մը, որուն 4 մատը ճզմուեցաւ անիւներու տակ, և բաժնուեցաւ ձեռքէն։ Գըլխէն ալ ծանր վէրք մը ստացաւ։ Կառուցիչը ձերբակալուած է։

ԻԶՄԻՐԻ Թերթ մը կ՚ըսէ Թէ այս տարի Թուրքիոյ Աֆիոնի բերքին մէջ 25—30 % պակաս կայ։

ԱՐԵՒՈՒՆ ԽԱՒԱՐՈՒՄԸ մայիսի 15/28ին տեղի պիտի ունենայ։ Ամերիկացի գիտնականներ Ափրիկեան Տրիպոլիս գացած են զննութիւններ կատարելու համար։

Է. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՃԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՍՊԱՆԻՉ
ԱՐՆԱՎՈՒՏ ՀԱՃԻ ՄՈՒՍԹԱՖԱՅԻ

Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ երէկ տեղի ունեցաւ եօթներորդ դատավարութիւնն Հաճի պին Մուսթաֆայի, որ, ինչպէս յայտնի է, անցեալ տարւոյ Օգոս. 25 ի Շբ. օրը կամուրջին վրայ սպաննած էր Պետական Խորհրդոյ անդամ և Բարձր. Մեծ Եպարքոսի որդի Ճավիտ պէյը։ Եղեռնադատ Ատեանն ասկից առաջ մահուան դատապարտած էր ոճրագործը, և Թուղթերը Վճռաբեկ Ատեանին յանձնուած էին։ Արդ, Վճռաբեկ Ատեանը, այս Թուղթերը քննելէ ետք, տասնի չափ կէտերու վրայ դիտողութիւններ ըրած էր, այսինքն Թէ վկաները դէմ առ դէմ բերուած չէին, հրացանն որո՛ւ ձեռքէ առնուած ըլլալն ստուգուած չէր, ոճրին կանխամտածութեամբ գործուած ըլլալն անորոշ էր, վկաներուն մեծ մասին անձնական յայտարարութիւններուն և բոլոր վկայից բամբասանքներուն մէջ հակասութիւններ կային եւն.։ Հետեւաբար Վճռաբեկ Ատեանն որոշած էր որ այս դատ նորէն տեսնուի Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ։ Ահա այս վերաքննութիւնն էր որ կատարուեցաւ երէկ։ Վճռաբեկ Ատենի տեղեկագրին ընթերցումէն ետք, ընդհ. դատախազն անոր գործադրութիւնը պահանջեց։ Ամբաստանեալին փաստաբանն ալ խնդրեց որ քննուի Վճռաբեկ Ատեանի որոշումը։ Նախագահը, Թարգմանի միջոցաւ, հարցուց Հաճի պին Մուսթաֆայի Թէ ըսելիք մը ունի՞։ Ամբաստանեալն յայտարարեց Թէ ինք անմեղ է և ի սէր Աստուծոյ կ՚խնդրէ որ արդարութեամբ քննուի Վճռաբեկ Ատեանին որոշումը։

Ասոր վրայ դատաւորք խորհրդակցութեան սենեակը քաշուեցան, և քիչ մը ետք դատասրահ վերադառնալով, Նախագահն յայտարարեց Թէ Եղեռնադատ Ատեանը կ՚պնդէ իր նախկին որոշման վրայ, վասն զի Վճռաբեկ Ատենի դիտողութիւնները խնդրոյն հիմին հետ առնչութիւն չունին և միայն մանրամասնութեանց կ՚վերաբերին։ Այս յայտարարութենէն ետքը դատը վերջացաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետը 120 լիրայի չափ գումար մը ղրկած է Որբոց և կարօտելոց Խնամակալութեան։

—Բերայէ արժանահաւատ աղբիւրէ մը կ՚գրեն մեզ.—«Ձեր Նչ. օրուան Թերթին մէջ «Թաղեցի» ստորագրութեամբ նամակ մը հրատարակած էիք, որ կ՚վերաբերէր տարեկան նուիրատուութեանց առթիւ Ֆերիգիւղի եւ Բերայի Թաղերու մէջ իրաւասութեան և սահմանի խնդրոյ մը։—Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ օրինապահութիւնը ճանչնալով, չէինք համոզուած սոյն նամակին պարունակութեանը, հետեւաբար վաւերական աղբիւրէ տեղեկութիւն քաղել փութացինք։ Ուրախ ենք այսօր իմացնել ձեզ որ նոյն նամակն ստորագրող Թաղեցին ալ խաբուած է, քանզի Բերայի Թաղ. Խորհուրդը մօտակայ Ս. Զատկի նուիրատուութեանց համար տակաւին և ո՛չ մէկ նամակ ցրուած է, և ո՛չ ալ մտադիր է իր սահմանէն դուրս նուէր խնդրել։ Հարկ չէ ըսել սակայն Թէ՝ եթէ որ և իցէ Թաղէ ազգային մը ինքնայօժար նուիրատուութիւն մ՚ընէ յանուն Բերայի երեք եկեղեցեաց, Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ կ՚ընդունի։

«—Գալով Բերայի վարժարանաց համար կալուածոց Հոգաբարձութեան կողմէ տրուած ամսական խնդրոյն, ստուգած ենք Թէ այս մասին ալ Թէ՛ յիշեալ Հոգաբարձութեան և Թէ Թաղ. Խորհրդոյ մէջ գժտութեան առիթ տուող խնդիր չէ ելած։ Թաղ. Խորհուրդն Հոգաբարձութենէն կ՚պահանջէ ամսական հարիւր ոսկիի գումարը, որ որոշուած է նախապէս Ազգ. Վարչութեան կողմէ և որոյ վրայ չինած է իր վարժարանաց պիւտճէն։ Այս պիւտճէէն ո՛ և իցէ կերպով զեղչ մ՚ընել վնասաբեր կ՚համարի վարժարանաց բարեկարգութեան։»

Ծ. ԽՄԲ.— Այս վերջին կէտին վրայ մեր լսածին նայելով, Թէև Ազգ. Վարչութիւնը տարի ու կէս առաջ որոշած էր որ Բերայի Պարտուց Հատուցման Յանձնաժողովը (կամ կալուածոց Հոգաբարձութիւնը) ամսական փոխանակ 75ի 100 լիրա տայ Բերայի դպրոցներուն համար, բայց այս որոշում մինչեւ հիմա չէ գործադրուեր, և Յանձնաժողովը չուզեր որ գործադրուի, մինչեւ որ պարտքերուն բեռն աւելի Թեթեւնայ։ Իսկ Թաղ. Խորհուրդը կ՚ուզէ որ այս եւս գործադրուի, դիտել տալով որ Ազգ. Վարչութեան յիշեալ որոշումէն ի վեր այնպիսի դէպք մը պատահած է որ Յանձնաժողովին աւելի կ՚դիւրացնէ 100 լիրային վճարումը, որ է՝ Բերայի Պարտքին տոկոսի սակին 100ին 5էն 4ի զեղչուիլը։ Ասկէ կ՚հասկցուի որ Թաղ. Խորհրդին և Յանձնաժողովին միջեւ վէճ մը կայ, և ուղիղ չէ ըսել Թէ երկու մարմինները կատարեալ ներդաշնակութեան մէջ կ՚ընթանան, բայց միանգամայն կ՚լսենք որ Ազգ. Վարչութիւնը երբ գումարուի և ինչ որոշում որ տայ վերջնապէս, երկու կողմերն ալ յանձնառու եղած են համակերպիլ այն որոշման։

—Իբր մէկ ամիս առաջ ծանուցինք մեր Ներքին Լուրերուն մէջ Թէ Բաղէշի քահանաներէն Տ. Մեսրոպ քհնյ. Տ. Սարգսեան մարդասպանութեան ամբաստանութեամբ ձերբակալուած է իր երէցկնոջ և իր քրոջ հետ։ Այս մասին տեղւոյն Առաջնորդարանէն Պատրիարքարան հաղորդուած մանրամասն տեղեկագրութեան նայելով, քահանան 17 օրուան քննութենէն ետքն, անպարտ արձակուած է Սեղրակ Կարապետեանի սպանութեան գործին մէջ, որուն համար Եղեռնադատ Ատեանը մահուան վճիռ արձակած է Արշակ Յակոբեան անուն անձին դէմ։ Դատավարութիւնն հրապարակաւ տեղի ունեցած է, եւ երրորդ օրն Ատեանն իր վճիռն արձակած է։ Քահանան և իրենները ամբաստանուած էին իբրեւ սպանութեան ներկայ, բայց կրցած են հաստատել Թէ իրենք այն տեղը չէին, և ո՛և է գիտութիւն և մասնակցութիւն չէին ունեցած մարդասպանութեան գործին մէջ։ Այս դատին մէջ իրենց ցուցած արդարակորով ընթացքին համար գոհունակութեամբ յիշուած է Գուսակալ Վսեմ. Ալի փաշայի և Եղեռն. Ատեանին Նախագահին եւ ընդհանուր դատախազին ընթացքը։ Իր ձերբակալման պահուն քահանային հետ շատ փափկանկատութեամբ վարուած են ոստիկանական և դատական պաշտօնէութիւնք։

* * Սեղրակ Կարապետեանի սպանութիւնը, որ պատճառ եղած էր Մեսրոպ քահանայի ձերբակալման, գողութեան անարգ գործի մը հետեւանքն էր։ Սեղրակի կինը իր ծնողաց տունն երթալով բացակայ գըտնուած մէկ օրը, տունը կ՚կողոպտուի, զոր երկու օր ետք ստուգելով, Սեղրակ լուր կ՚ուտայ յիշեալ քահանային, որ իր հօրեղբօր որդին է։ Քահանան կ՚հրաւիրէ Սեղրակին՝ իր տունն հիւր Թնալ նոյն գիշեր. Սեղրակ իր տունը կը դառնայ, բայց ճաշելու պահուն, բուն ոճրագործը, որ գիշերուան մութին փախչելու համար պահուըտած էր, յանկարծ դուրս ելնելով, դաշունահար կ՚սպաննէ զՍեղրակ։ Ոճրին հետեւեալ օրը կ՚յայտնուի։ Երիտասարդ ոճրագործը, արհեստիւ մսավաճառ, սպաննուածին քեռորդին է, որ անոր կողմէ բարեգործուած էր, բայց վերջերս Սեղրակ զինք տունը դադրեցնելով, անոր Թշնամութիւնն հրաւիրած էր իր վրայ։ Թէև Արշակ ջանացած էր մեղսակից ցուցնել Մեսրոպ քահանան, բայց ի զուր, և տղայ վրէժառու դատապարտուեցաւ մահուան։

—Ի Բաղէշ, Ս. Ծնունդի տօնին առթիւ, Առաջնորդարանն պարգեւ տուեր է գեղացիներուն սերմանելիքի համար պահուած դրամէն 50 լիրայի և Բարեկենդանի չարթուն ալ 52 լիրայի բաշխում մ՚ընել 447 տուն կարօտելներու, քաղաքին մէջ։

—Երուսաղեմայ Վանքէն Մեսրոպ Վ. Ճինեեան Կ. Պոլիս եկած է իր հիւանդութիւնը դարմանելու։

—Գր. էֆ. Կիւմիւշկէրտան 10 լիրա ղրկած է Տրդատ Եպս. Պալեանի, ի նպաստ Ս. Կարապետի Կրթարան—Որբանոցին։

— Երզնկայէ կ՚գրեն Մարտ 14 Թուով.— «Գաւառ. Ժողովը ընտրեց Թէ՝ Կրօնական և Թէ Քաղաքական Ժողովները։ Կրօն. Ժողովին անդամներն են՝ Տ. Վարդան Զաքարեան, Տ. Թովմաս Թովմասեան, Տ. Եզեկիէլ եւ Տ. Ղեւոնդ, որոցմէ մին նորընծաներէն է, որովհետեւ եռապատիկ ցանկը լրացնելու համար հարկ եղաւ Թէ՝ նորերն ընտրել և Թէ Նախորդ ժողովականները վերընտրելի դասել։ Իսկ Քաղաք. Ժողովոյ անդամներն են. Տեարք՝ Յարութիւն Լեփեան, Սարգիս Տ. Ստեփաննեան, Գաբրիէլ Ղազարոսեան, Օհաննէս Թաշճեան, Տրդ. Տիգրան Փափազեան։

«—Գալով տնտեսական անձկութեան, տակաւին աղքատութիւն կայ այս կողմեր։ Համաճարակ հիւանդութիւններ կան ակարակամբներուն(?) մէջ։ Շրջականներէն ալ աղքատներ եկան տեղս։ Դերջանէ, Գելգիտէ եւն. է կուգան մուրալու։ Բթառին(?) գիւղէն ալ քաղաքիս արեւելեան կողմը, նմանապէս աղքատութեան լուրեր կուգան։ Թիֆօս տարածուած է հոն և մօտ 50 հոգի մեռած են։ Տեղւոյս բարեխնամ Մութասարրըֆ Փաշան լսելով այս խեղճութիւնները, հանգանակութիւն մը բացաւ այդ գիւղին համար, որոյ մասնակցեցան ամէն դասակարգէ մարդիկ. նաև քաղաքապետութիւնն իր կողմէ ղրկեց Տրդ. Տիգրան էֆ.ն, դեղերուն ծախքն ալ հոգալով։

«—Առեւտրական հրապարակը շատ անձուկ է։ Գործ չկայ, մանաւանդ այն աղքատ գործաւորներուն համար որք իրենց քրտնաթոր աշխատութեամբ օրապահիկնին կ՚հոգային։»

—Տ. Գէորգ Եպս. Երէցեան Սկիւտարու Ս. Խաչ եկեղեցին, և Տ. Մկրտիչ Եպս. Վեհապետեան Մայր եկեղեցւոյ մէջ պիտի քարոզեն յառաջիկայ կիրակի։

—Ինչպէս ծանուցած էինք արդէն, Տրապիզոնի առաջն. ընտրութեան համար հրահանգ տրուած էր Պատրիարքարանէ։ Գաւառ. ընդհ. Ժողովն յետաձգած է այդ ընտրութիւնը մինչեւ յառաջիկայ Սեպտեմբեր։ Խորէն Ս. Վ. կ՚ծանուցանէ Թէ մինչեւ այսուն պիտի շարունակէ պաշտօնը։

—Վանայ այցելու հովիւ Տ. Ներսէս Եպս. եօթն անդամէ բաղկացեալ առժամեայ նոր Քաղաքական Ժողով մը կազմած և վաւերացումը խնդրած է Պատրիարքարանէն։

—Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ եպսկ. Երէցեան երէկ Ոստիկանական Նախարարութեան պաշտօնատունն երթալով, այցելեց Նախարար Վսեմ. Շէֆիգ պէյի։

—Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Պետրոս եպսկ.ի օգնական կարգուած Տ. Եսայի Վրդ. վաղը մայրաքաղաքէս կ՚մեկնի իր պաշտօնատեղին։

—Էրզրումի առաջն. տեղապահ Տ. Զաւէն Մ. Վրդ. կ՚գրէ Թէ գաւառի կարօտ եկեղեցեաց բաշխուելու համար, Պատրիարքարանի խնդրանօք, Ս. Հայրապետին նուիրած 456 կտոր եկեղեցական մատեաններն հասած են իրեն։ Ուստի առ այս հրահանգ կը խնդրէ Պատրիարքարանէն։ Պատասխանուեցաւ Թէ պատրաստուած ցուցակին համեմատ պէտք է փութով ղրկէ յիշեալ մատեաններն իրենց սահմանեալ տեղերը։

—Երուսաղէմի միաբաններէն լեզուագէտ եկեղեցական մը, Տ. Մարկոս Վրդ. Գարագաշեան, նախկին ուսանող Ռ. Քոլէճի, որ մի քանի օր առաջ Մայրաքաղաքս եկած էր, Գուզկունճուքի ազգայնոց խնդրանօք Զատկական տօներու առթիւ քարոզիչ կարգուեր է տեղւոյն Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն։

—Նիկոմիդիոյ եւ Թեմօրէից եկեղեցական եւ դպրոցական կարգ մը խնդրոց համար Պատրիարքարանէ վերստին հրահանգներ տրուեր են առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս եպս.ի։

—Կրօն. Ժողովն յառաջագոյն քահանայագործելէ դադրեցուցած էր Քեսրիկի Տ. Սահակ քհյ.ն, զոր Խարբերդի առաջնորդն յետոյ արտօնած էր վերստին քահանայագործելու։ Տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդն այժմ խընդրած է Պատրիարքարանէն միանգամ ընդ միշտ հեռացնել յիշեալ քահանան։

— Խարբերդի Հիւսէյնիկ Թեմին մէջ Պատրիարքարանի յանձնարարութեամբ Թաղ. Խորհուրդ մը կազմուած է, որ իր նախորդէն հաշիւ պահանջած ըլլալով. դեռ չէ կրցած 300 ոսկիի չափ գումարի մը հաշիւն առնել։

—Քաղաք. Ժողովոյ անդամ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան մի քանի օրէ ի վեր Իֆլուէնցայէ կ՚տառապի վերստին։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 5 Ապրիլ.—Բազմաթիւ հեռագրեր կ՚հաստատեն Թէ Լորտ Ռոպէրդս մտահոգութենէ զերծ չէ Պօէրներուն յառաջխաղացման հետեւանօք։ Պլէօմֆոնդայնի վրայ Պօէրաց կողմէ յարձակման մը ի նախատեսութիւն, Անգլիացիք քաղաքը կ՚ոփ Թով ամրացուցին։ Պօէրական երկու լեանակ կ՚սպառնան քաղաքն ետ առնել։

—Հեռագիր մը կ՚ըսէ Թէ Պօէրք փորձելով կտրել Լորտ Ռոպէրդսի հաղորդակցութիւնները, կ՚սպառնան նաև Սբրինկֆոնդայնի։

—Պլէօմֆոնդայնէ հեռագիրք կ՚իմացնեն Թէ բազմաԹիւ Օրանժեանք նորէն կ՚միանան Պօէրներուն։

ՏԸՊԼԻՆ.— Լորտ—Քաղաքապետն իր ընդունելութեան առթիւ ճառ մը արտասանելով, Վիքթորիա Թագուհիին շնորհակալ եղաւ այն հոգածութեան և համակրանաց համար, զոր ցոյց կուտայ Իռլանտայի։ Վիքթորիա Թագուհին պատասխանելով գովեց Իռլանտացւոց քաջութիւնը, որք արդի պարագաներու մէջ իրենց դիւցազնութեան ապացոյցները տուին։ Թագուհին խմաչքն աւարտեց Իռլանտացի ժողովրդեան վրայ Աստուածային օրհնութիւններն հայցելով։ Համակրութեան խանդավառ ցոյցեր եղան։

ՊԱԼԷՐՄՕ.—Օրլէանի Դուքսն այսօր Պալէրմօ [Իտալիա] հասաւ։

ՖՐԵՏ ԼԷՅԼԱՆՏ ընկ.եան «Լէսպիան» շոգենաւը, ընդհ. վաճառքով Լիվըրբուլէն հոս կ՚սպասուի գէթ ամսոյս 16ին (Ռ. Ե.)։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Վաղը, 25 Մարտ, Յունաց Աւետման տօնին առԹիւ, Ղալաթիոյ Սակարանը գոց պիտի Թնայ։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	25 05½
Ամէնէն բարձր գին	»	25 09
Ամէնէն վար գին	»	25 04
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	124 3/8
Ամէնէն բարձր գին	»	124 5/8
Ամէնէն վար գին	»	124 1/8

ԲԱՑՈՒՄ Մարտ. 24/6 Ապր.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		25 05
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	124 25
Թրամուէյ բաժնեթ.	Ղրշ.	740 —
» պարտաթ.	Ֆր.	481 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 37½
Ծերքոսի ջուրի Ընկ.	Ֆր.	299 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	481 50
Թրանվայ	»	70 50
Անատոլուի եկթ. պարտաթ.	»	513 —
» » բժնթ. Ա. Ո.		9 27/100
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	Ֆր.	267 —
ՄԹԻԼԱՆ		
Քոնսոլիտէ մէկ օրուան Ոսկի		0.70
« ութ օրուան »		1 90
Ռումէլի Երկթղ. »	Ֆր.	1 50
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՅ		
20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 20
Անգլիական ոսկի	»	110 12
Ռոլ էմբէրիալ	»	90 10
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 08
Քրիմիյ	»	51 06
Մէթալիք	»	94 20
Ռուսէ Թղթադրամ	»	8 60
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109 27½
Փարիզ 3 »	Ֆր.	22 97½
Ֆիէննա տեսնաւ	Ղրշ.	21 99

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 5 Ապրիլ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	46 50
» » » Դ. բաց.	»	22 81
» » » Դ. գոց.	»	22 81
» » » Գ.	»	26 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 12
Այտընի Երկաթուղի	»	10 —
Փոխատուութիւն Գաստ.	»	80 50
Եգիպտական միացեալ	»	105 25
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	101 69
Իտալական	»	93 50
Հելլենական 5 %	»	40 50
Ռանթ	»	34 50
Մոնօփոլ Հելլենական 4 %	»	46 50
Պուլկր. փոխառութ. 1888	»	86 —
» նոր 6 % 1892	»	85 —
Փոխան. Թուրքէ վրայ	»	25 46½
Թրանսվալ	»	2 81
Դրամադեղչ	»	4 —

ՊԵՐԼԻՆ, 5 Ապրիլ

Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք		— —
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	120 90
Փոխ. Լոնտոնի վրայ ամս.	»	20 270
Դրամադեղչ	»	5 —

ՓԱՐԻԶ, 5 Ապրիլ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. բաց.	Ֆր.	23 30
» գոց.	»	23 30
» » » Գ.	»	26 95
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	126 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	580 —
Օսմանիյէ	»	422 50
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	101 42
Քրէտի Լիօնէ	»	1118 —
Պանք տը Փարի	»	1175 —
Իտալական Ռանթ	»	94 35
Սպանիական արտաքին Գ.Կ.	»	72 95
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	»	25 205
Թրանսվալ	»	72 —
Դրամադեղչ		3 ½

ՎԻԵՆՆԱ, 5 Ապրիլ

Փոխան. Փարիզի վրայ	ֆր.	96 50
» Լոնտոնի վրայ	»	242 90
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	121 75
Օսմ. Ռէժի	»	164 20
Դրամադեղչ		4 ½

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 5 Ապրիլ

Ցորեն	74.75

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ, 5 Ապրիլ

Ցորեն	5—10½
Բամպակ	5 8/64

ՄԱՐՍԻԼԻԱ, 5 Ապրիլ

Ցորեն	16.75

ԱՐՄՏԵԱՑ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ցորեն.—Ութ օրուան մէջ ժամանեցին 8000 քիլէ (Օտէսա) Իրքա, 5000 քիլէ Իպրաիլ, Պուլկար, 5000 քիլէ Վառնա, 4000 քիլէ Ռումէլիի երկաթուղիով Զաղարա, 5000 քիլէ Սելանիկ, 6000 քիլէ Անատոլուի երկաթուղիով, 10 հազար քիլէ Սեւ ծով Անատոլ։ Կ՚արժէ 5¾—6 ղրուշ Իրքա, Իպրաիլ, Պուլկար, Զաղարա, 6—6½ Վառնա, Անատոլուի երկաթուղիով ճերմակ, 8½—9½ Սելանիկ, Սեւ ծով, լիպրայէն վար. լաւ ապրանքները կ՚փնտռուին. վար տեսակներու վրայ խնդրանք նուազ։

Գարի.— Տեղական սպառման համար կ՚արժէ ռուսական 13 ղր. Մերսին 11¾—12 ղրշ. քիլէն Անատոլուի երկաթուղիով լաւ ապրանք 28 փր. օխան։

Եգիպտացորեն.— Հրապարակը Թոյլ։ Աղեքսանդրիոյ համար ապրանք չէ ծախուած։ Ռումէլիի երկաթուղիին համար ծախուեցաւ 4000 պարկ. 8 % մաքսով պարկով 24 փր. օխան։

Վարսակ.—Կ՚արժէ 21½—22 փր. օխան Եւրոպայի համար. 22—25 փր. տեղական սպառման համար։ Ծախուեցաւ 60,000 օխա։

Թուլնքեր.—40 փր. օխան. անուանական։

Սուսամ.—93—96 փր. օխան 8 % մաքսով։

Ալիւր.— Ժամանեցին 1200 պարկ Օտէսա, 500 Իպրաիլ, 400 Սամսոն, 4000 Մարսիլիա. Կ՚արժէ՝ 80—105 ղրշ. Օտէսա, 80—83 Իպրաիլ, 58—75 Մարսիլիա, 64—74 Ամերիկեան, 55—75 Սամսոն, 64—75 ղրշ. տեղական քրմա պարկը։ Թեփ.—17 փր. օխան։

Մարտ 22/4 Ապրիլ 1900

THE MUTUAL LIFE INSURANCE COMPANY OF NEW-YORK
ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ԻՆ
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 437 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԵԼԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ԳՈՐԾԱԴՐԷ. ԽԱՌՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՄԲՈՂՋ ԿԵԱՆՔ, ՉԱՒԱԿԱՑ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՃՄԱՀ ԵԿԱՄՈՒՏ, ԵՒ ԱՅԼՆ

Մուչուալ Լայֆի Սիստեմը և Ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած, մի՛ ապահովագրուիք. —Առաւաւելեան պայմաններ. վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Մ. Մ. Թ. ԼԵՕՆԱՌ, Ընդհանուր Գործակալ. Սուլթան Համամ, Մաթաքոն խան, Կամուրջին մօտ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

ԱԶԳ. ՐԷԺԻԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Կ'ծանուցուի հասարակութեան թէ ծխախոտի Րէժին որոշած է իր արտադրութիւններէ մէկ քանիին գիներն իջեցնել, փոքր տուփերու ձեւը բարեփոխել և նոր սիկառէթներ հաստատել։

Ա.—Առաջին տեսակէ հաստ սիկառէթներու հազար հատին վրայ 25 ղրշ.ի զեղչ մը կատարուած է։ Երկրորդ տեսակէ բարակ սիկառէթներու հազար հատն 110 ղշ.էն 100ի իջեցուած է։

Բ.—25 սիկառէթ պարունակող փոքր տուփերու տեղ 20 հատնոց տուփեր պատրաստուած են։ Ցասն սիկառէթ պարունակող տուփերու գինն անփոփոխ պահուած է։

Գ.—Նոր հաստատուած սիկառէթներն են հաստ և տափակ՝ էքսդրա—էքսդրա, էքսդրա, առաջին և երկրորդ կարգի և Պաֆրայի տեսակէ երկրորդ կարգի։ Ասոնք պիտի ծախուին այն սիկառէթներու գնով, որք այժմ կ'շրջաբերին և տափակ չեն։

Նոր սակացոյցը կ'գտնուի բոլոր ծխավաճառներու քով։ 6—4

ՆԻՈՒ—ՀՈՄ

Ամերիկեան ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ կարի մեքենան որ բոլոր կարի մեքենաներուն հետ կ'մրցի

—ՊԱՐԶՈՒԹԵԱՄԲ
ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Շիքակոյի, Բարիզի, Անվէրսի և բոլոր մեծ ցուցահանդէսներու կողմէ ստացած պսակայ մետալներն այս մեքենային գերազանցութիւնը կ'ապացուցանեն։

[Ոսկեզօծուելիան խրճուղանդ (...)]

ՆԻՒ ՀՈՄ կ'կատարէ ամէն աշխատութիւն։

Կ'կարէ է՛ն հաստ ու է՛ն բարակ կերպասներն ի՛նչ որ ուրիշ ո՛չ մէկ մեքենայ կրնայ ընել։

Անհրաժեշտ ամէն կցկակարի, դերձակի ու ընտանիքի։

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՄԻԱՆՍԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ. —Սիրքէճի Քէօբրիւլիւ խան թիւ 3

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ) Ղալաթիա, Պէյսիւք Միլլէթ խան թիւ 33
) Իզմիտ Համիտիէ Ճառուեսի թիւ 39

Գնողներու համար ձրի ուսուցմունք կ'ըլլայ. Ամէն մեքենայից գործածութեան եղանակին ուսուցումն և նորոգութիւնք ձրիապէս պիտի կատարուին վաճառատանս կողմէ։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ. Ն ԿԵՆԱՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ

Բարիզ 1 և 3. Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տը զ'Իդալիէնի անկիւնը)

Զուտ փոխադարձ Ընկ.

Ամբողջ շահերը կ'պատկանին ապահովագրեալներուն։

1900 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 225 ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանք։ Ապահովագրութիւն որ կ'րանի՝ 5,503,000,000 Ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845' ապահովագրեալներու վճարուած է մէկ միլիառ 545 միլիոն։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ընդհանուր ապահովագիրը [բօլիս] աւելի շատ առանձնաշնորհումներ և առաւելութիւններ կ'ընծայէ ապահովագրելոց քան ուրիշ ընկերութեանց պայմանագրերը։ՆԻՒ—ԵՈՐՔԻ ապահովագիրն առարկելի չէ բնաւ, և յանձնուն Թուականէն սկսեալ կ'երաշխաւորէ արձեստի, բնակութեան և ճամփորդութեան յարակից բոլոր վտանգներն և մահուան ամէն պարագաները, առանց բացառութեան, նոյն իսկ պատերազմի պահուն։ Ապահովագիրն իրաւունք կուտայ տարուէ տարի փոխառութիւններ ընել, որոց գումարը նշանակուած կ'ըլլայ կանխաւ ապահովագրութեան մուրհակին մէջ։ Առաջին տարեվճարէն սկսեալ, ապահովագրուողին համար իրաւունքէ անկում չկայ։ Ընդհանուր ապահովագիրը կ'վճարուի ի դէպ մահու, ապահովագրեալ անձին ըրած բոլոր մասնավճարներով, ինչպէս նաև ապահովագրեալ դրամագլխով և հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոսով։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Յ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Ընդհ.—Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

Պոլիս, Հուիթօլ խան
Վօյվօտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

ՊԵՐԼԻՆԻ ՎԻՔԴՈՐԻԱ

ԻՐ ՔԱՄՍՆԱԻՈՐ ԱՊԱՐԱՆՔԻՆ ՄԷՋ Ի ԼԻՆՏԷՆ ՇԹՐԱՍՍԷ

Գերմանիոյ ամէնէն ՄԵԾ և ամէնէն ՀԶՕՐ կենաց Ապահովագրական Ընկերութիւն

Պահեստք 239,189,580 Ֆրանք
Ապահովագրեալ դրամագլուխ 870,644,476 »

ԺԱՄԱՆ ԵՒ ՇԱՀԱՒԷՏ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
ՇԱՀԱԲԱԺԻՆԸ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ Է ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԳՐՈՎ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Ի ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն ոք կրնայ իր կեանքը ապահովագրել կամ զաւակներուն դրամագլուխ հայթայթել շաբաթական վճարումներով, սկսեալ 2 դահեկանէ, և այս ամէնն առանց բժշկական քննութեան։

Այս կարգի ապահովագրեալ անձերու թիւն հասած է 1 ՄԻԼԻՈՆ 277,000ի

Վիփոռկի Արկած. —Միմիայն մէկ տարի շաբաթական Մէկ Ֆր. վճարելով մարդ ցկեանս կ'ապահովագրուի, ընդունելու համար՝

1° 10,000 Ֆր. եթէ մահ պատահի։ 2° 15,000 Ֆր.ի հասոյթ մը, եթէ խեղութիւն պատահի։ 3° 200 օր, 5 Ֆր. ամենօրեայ հատուցում մը, ի դէպ աշխատանքի խեղութեան ծովու կամ երկաթուղւոյ, Թրամվէյի և Թունէլի արկածներու հետեւանքով։

Դիմումներ. — ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆԳԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
Ցակոբեան խան թիւ 71 Ղալաթիա.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Ցակոբեան խան թիւ 12, 13 Պոլիս.

ԼԱԶԱՐՕ ՖՐԱՆԳՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ՑԱՏՈՒԿ ԻՐԵՂԻՆԱՑ

Վաճառատան տէրերը պատիւ ունին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ ընդարձակած են իրենց վաճառատունները, Բերա, Մեծ—Փողոց, Բոսաժ տ'Անադօլի, թիւ 2, և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօգուշու, թիւ 33—35 37։ Իրենց նպատակն է գոհ ընել իրենց բազմաթիւ յաճախորդներն եւ կերպասներու, կարպետներու, նմանօրինակ լաթերու (մօքեթ) և կահաւորման յատուկ զանազան ապրանքներու նոր մթերքն աւելի եւս գնահատել տալու յաճախորդաց։ Ուստի մեծապէս գոհ պիտի ըլլան, եթէ արգոյ հասարակութիւնն անգամ մը հաճի իր այցելութեամբ պատուել իրենց ընդարձակ վաճառատունները, ուր ցուցադրուած է ամենավերջին նորոյթներու նոր զանազանութիւն մը՝ ճարտարուեստ պատրաստութեամբ և խիստ դիւրամատչելի գներով։ 20—4

ԼՈՒՔԻՏԱՍԻՕՆ

ԳԱԼՖՕՐՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՔ պատիւ ունին ծանուցանել թէ իրենց ընկերութեան լուծուելուն հետեւանքով կ'փափաքին մինչեւ Զատիկ ձեռքէ հանել ամբողջ ապրանքները, բրդեղէն և ուրիշ նորաձեւ կերպասներու մթերքը, որ կ'գտնուի իրենց վաճառատան մէջ, Բերա 345։ Այս առթիւ իրենց բոլոր ապրանքներուն գիները նորէն զեղչած են։

Տեսակները յայտնուեցան. — Բացառիկ առիթ մը՝ ամէն անոնց համար որ հարսանեկան շրջազգեստներ գնել կ'ուզեն աժան կերպով։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ 15—9

ՏՕՔԹ. ՄԱՀԷԻ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ

Կ. Պոլսոյ Գաղղ. դեսպանատան նախորդ բժիշկ եւ Բարիզի Բժշկական Ճեմարանի դոկտոր Թիւթակից, հանգուցեալ Տօքթ. Մահէ ֆեւեկեալը գրած է 1893 Օգոստոս 12 թուականաւ.

Սիրելի պարոն,

Բազմաթիւ հիւանդներուս, գլխաւորաբար անարիւն տղոց, հիւանդութեան ենթակայ ազգաց, զեղջիկներու, սկարակազմներու, թոքախտաւորներու եւ խոցախտէ բռնուելու պատրաստ հիւծողներու յանձնարարելի ձեր ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ, եւ բարեկամ եմ նկատելու ծանուցանել ձեզ որ, մեր արգիլեալ եղաւ այն եւ շատ նպաստեց անոնց առողջութեան։ Ձեր այս գինը գիրաւ կը կազմէ ամէն հասակէ անձինք, անոր համար որ խիստ քաղցրահամ է եւ ամէն ծամուելու կը յարմարի. ասկից զատ առաջին ասպիճանի կազդուրիչ բոլոր գործածողներ շուտով կուժովնան ու կը զօրանան։ Վստահ եմ որ ՆՈՒՐԻԻ Գինին մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ բժշկական աշխարհին իր անմրցակ արդիւնաւորութեամբ։

Ընդունեցէք եւն.

ՏՕՔԹ. Ժ. ՄԱՀԷ

Ինչպէս վերոյիշեալ նամակն ալ կը հաստատէ, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ իր խնամուած բաղադրութեան շնորհիւ աքանչելի գինի մ'է, որուն նմանը եւ ոչ մէկ տեղ, ո՛չ իսկ Բարիզի մէջ յաջողած են պատրաստել դեղագործներ։ Արիւնը մաքրելու կազմուածքը զօրացնելու համար եզական գինի մ'է այս գինին։ Քիչ ժամանակուան մէջ ապահովապէս կը բուժէ տկարութիւնը, անարիւնութիւնը, թուլութիւնները, գեղձերուն (պէզ) ուռեցքը, խոցը (սըրաճա), մորթի հիւանդութիւններն ինչպէս էկզեմա, պալարներ եւն։ Նոյնպէս անհրաժեշտ է նաեւ ջերմէ (սըթմա) ապաքինողներուն եւ արբունքի հասնող օրիորդներուն։ ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ իր գօրաւոր բաղադրութեան շնորհիւ քիչ քանակութեամբ առնուելով կ'ազդէ, երկու ճաշերէ առաջ կէս կամ մէկ պզտիկ գդալ առնել, բաւական է։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու գեղարաններն ու գեղամթերանոցներուն մէջ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

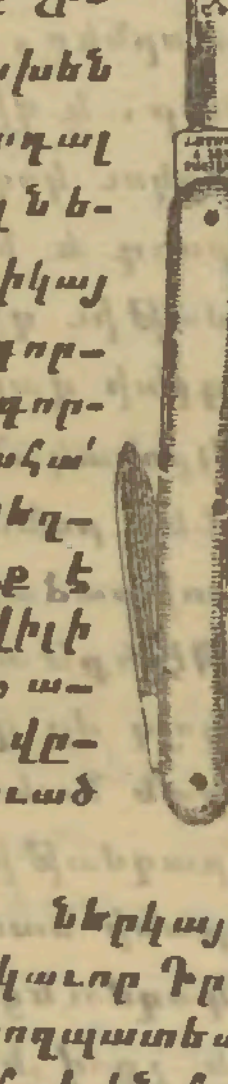
Տարեկան 7 մէճ. 6 ամս. 3½. 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ։ Արտասահման 40 Ֆր. 6 ամս. 20, 3 ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բայց ի Ռուսաստանէ ... է։

ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ.— Անոնք որ փոքր գումարներու փոխարէն նամակի փուլ կ'ղրկեն մեզ՝ պէտք է որ ապահովագրեն փուլ պարունակող նամակը։ Այս առթիւ նորէն կ'յիշեցնենք թէ փոքր գումարներու փոխարէն ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 40նոց բուլը 20 ղշ.ի հաշիւով միայն։

ՍԻՏՆԷՅ ՆՈՎԻԼ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ղալաթիա, Եէնի—Ճամի Փոխրէշթ, թիւ 1, 2, 3

Անգլիոյ Շէֆիլտ քաղաքին ժօն Նովիլ և Որդւոց շինած դանակները ընտիր որակով ծանօթ են ամէն տեղ։ Ղալաթիա Գէօրգ պէյ խանին մէջ, թիւ 1, 2, 3։ Զմելիներուն վրայ գործարանին յատուկ մաքսան կայ։ Ոմանք անոնց կեղծը շինելով կ'ծախեն անգլ. կարգալ չգիտցողներուն։ Ասիկայ վնաս կ'պատճառէ Նովիլ գործարանին համբաւին։ Նոյն գործարանին շինածներն ահա՛ այս նշանները կ'կրեն։ Կեղծը չգնելու համար պէտք է փնտռել նոյն նշանները Նովիլի զմելիներուն, մկրատներուն, ածելիներուն, դանակներուն վրայ։—Այս գործարան բացուած է 1700 Ապրիլ 26 ին։

Սիտնէյ Նովիլ և Ընկ. ներկայացուցիչն են Միլնէրի հռչակաւոր Դրամարկղներուն, համակ պողպատեայ, որք կատարելապէս ապահով են հրդեհի և գողի դէմ։ Պաշտօնական վկայագրերով ապացուցեալ է Միլնէրի Դրամարկղներուն այդ առաւելութիւնը։

Այս անգլ. վաճառատան մէջ կը ծախուին նաև շնորհ գեղ, ձեռագործքագ, ամէն տեսակ սեղանի սպասք, նաև պաֆօնէ սպասք, սօպաներ, ցամաքային և ծովային զօրաց յատուկ թափծուս պիտոյք, ընդօրինակիչ մեքենայ, գրի մեքենայ Րէմինկթօնի, մազի մեքենայ, ջաղացքի փոկերն և պողպատեայ գործիքներ, եւն. եւն.

Հեռաւոր տեղերէ ապսպրանք ընդ փոյթ կ'գործադրուին։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼ. 200 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

Հաշուեկշիռ ի 28 Փետրուար, 1900

ԳՈՅՔ

	Ֆր.
Պատրաստ դրամ սնտուկին և պանքաներուն մէջ	113,076,462.65
Առեւտր. թուղթեր	703,218,841.30
Ուրբոռ	109,950,902.84
Ընթացիկ հաշիւք	383,630,721.87
Երաշխաւորութեամբ փոխատուութիւնք	134,387,542.25
Բաժնեթուղթ, մուրհակ, պարտաթուղթ և պետական արժեթուղթ	7,572,501.65
Անշարժ կալուած	30,000,000 »
Զանազան հաշիւներ	8,421,226.30
	1,490,258,198.86

ՊԱՐՏՔ

Աւանդ դրամ և ի տես մուրհակ	464,674,813.20
Ընթացիկ հաշիւք	544,446,459.90
Ընդունուած փոխանակագիրք	132,782,246.39
Պայմանաժամով մուրհակ	39,597,692.21
Զանազան հաշիւներ	48,756,987.16
Պահեստք	40,000,000 »
Արտասովոր պահեստ	120,000,000 »
Դրամագլուխ	200,000,000 »
	1,490,258,198.86

Հաշուետումարներուն յար և նման է.

Նշգահ. Վարչ. Խորհրդոյ Ընդհ. Տնօրէն
ՀԱՆՐԻ ԺԵՐՄԷՆ Ա. ՄԱԶԸՐԱ

Իդիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Ան որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐԷՆ կ'խնդրուի թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրել։ Երկու երեսի վրայ գրուածները մեծ դժուարութիւն եւ յապաղում կ'պատճառեն։

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ ետ չդարձուիր։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի [63]

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ ԽՈՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Դ.

Լէա գետին գլորեցաւ վերջապէս, ուժասպառ ու լքուն։

Սուէժ չէր թողուցած սակայն անոր բազուկը, և կ'շարունակէր պրկել։

Այս անհաւասար կռուոյն մէջ գետին ինկաւ Լէայի գլխարկին պողպատեայ ասեղը, որ սեղանին վրայ դրուած էր։

Լէա ձախ ձեռքովը առաւ զայն, և ոտքի ելաւ։

Սուէժ նորէն քաշկռտեց զինքը մինչեւ սեղանին քով, և ակռաները կճռտելով.

—Շո՛ւտ ըրէ, գոչեց, ժամանակը կ'անցնի, ու վտանգը կ'մօտենայ։ Գրէ։

—Զպիտի գրեմ, աղաղակեց Լէա միշտ նոյն անընկճելի յամառութեամբ։

Սուէժ սոսկալի կռուփ մը իջեցուց երգչուհւոյն ուսին, և հայհոյելով.

—Գրէ՛ կ'ըսեմ քեզ, ոռնաց, այս անգամ ազատում չունիս ձեռքէս։

Լէա, ա՛լ բոլորովին ուշացիր ու մոլեգին, հոգեվարքի վերջին ճիգով մը թոթուեցաւ և ձախ ձեռքի պողպատեայ ասեղը Սուէժի կոկորդը մխեց մինչեւ խորը։

Սուէժ երերտկաց, աչքերուն ճերմակները սառեցան, թեւերը տարածեց օդին մէջ, և յանկարծ հանելու ամուլ փորձ մը ընելէ ետքը, խռպոտ մռնչիւն մը արձակելով գետին տապալեցաւ անզգայ։

Արեան փրփուրներ կ'եռային հիմայ ակռաներուն մէջ, և սարսափելի մը ջղաձգութիւններով կ'շարժտկէր տախտակամածին վրայ։

Ծիկու բոպէ ետքը, ամէն շարժում դադրեցաւ, և Սուէժի դալկացած դէմքը միայն մնաց սեւեռակին սարսռացուցիչ լռութեան մէջ։

Ասեղն իր մահաբեր դերը կատարած էր կարծուածէն շա՛տ աւելի յաջողութեամբ։

Լէա սոսկումով դիտեց իր այս երկրորդ զոհը, և սակայն չի զղջաց։ Վերարկու մը ձգեց ուսերուն վրայ, դուռը կամաց մը բացաւ, և խոյսն փողոց նետեց ինքզինք, վայրկեան մը առաջ հեռանալու համար այդ մարդ զազանին քովէն, որ իր անշնչացած վիճակին մէջ իսկ վախ կ'ազդէր իրեն։

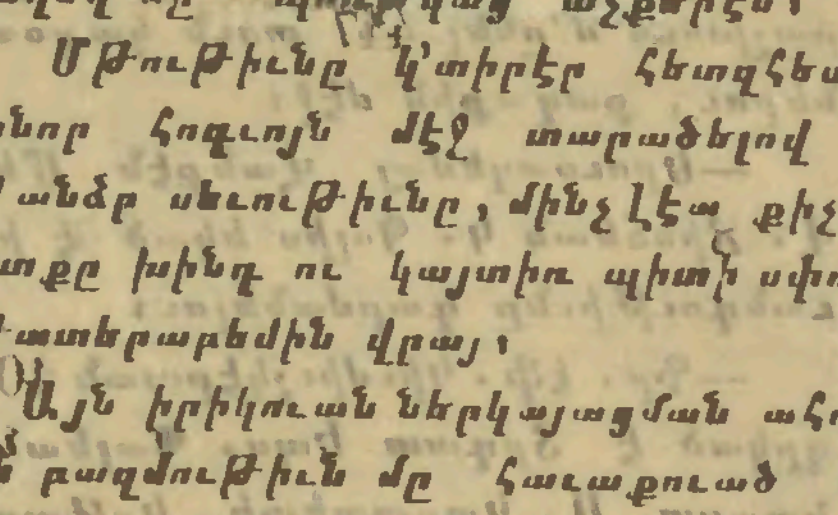
Նոյն պահուն մօտակայ շէնքէ մը վեց կ'զարնէր ժամը։

Փողոցներուն մէջ ահագին բազմութիւն մը կ'եռեւեփէր, և ամէն դէմքի վրայ կ'ծփար ուրախութեան և ցնծութեան ծիծաղը։

Լէա դէպ ի թատրոն ուղղուեցաւ աճապարանօք։

Երբ դռնապանը տեսաւ զայն, շփոթեցաւ դէմքով մը.

—Օ՛, տիկին, ըսաւ, այս իրիկուն շատ կանուխ եկաք։ Խմբապետ իսկ չէ եկած դեռ։

Լէա չի պատասխանեց և լայն սանդուղէն վեր ելաւ յանկարծ ելնելով, իր սենեակը մտաւ։

Թշուառ կինը գլուխը երկու ձեռքերուն մէջ առաւ, և արցունքներու հեղեղ մը պոռթկաց աչքերէն։

Մթութիւնը կ'տիրէր հետզհետէ, անոր հոգւոյն մէջ տարածելով իր թանձր սեւութիւնը, մինչ Լէա քիչ մը ետքը խինդ ու կայտառ պիտի սփռէր թատերաբեմին վրայ։

Այն իրիկուան ներկայացման աներեւոյթ բազմութիւն մը հաւաքուած էր։ Բոլոր աթոռները, նստարաններն ու օթեակները լեցուած էին կանխաւ։

Հարվի և իր աղջիկը, ժագ եւ իր երկու զարեկամները ներկայ էին ըստ սովորութեան։

Լէա այդ իրիկուն արտասովոր յաջողութիւն մը ունեցաւ։ Տենդագրգիռ ոգեւորութեամբ մը կ'երգէր բոլոր հատուածները, և որոտընդոստ ծափեր կ'թնդացնէին ամբողջ թատերասրահը։

Չորրորդ վարագոյրէն ետքը, ժագ ու Ֆաւէնքօզ բաժնուեցաւ իր բարեկամներէն եւ դռնապանի մը առաջնորդութեամբ ձեռնի սենեակը գնաց։

Երբ դուռը բացուեցաւ, ժագ տեսաւ որ Լէա, փրփուրներու պէս ճերմակ շրջազգեստ մը հագած, բազմաթիւ ... աւ վրայ տարածուած էր յուլարար, եւ իր շուրջը կ'բարձրանար բազմաթիւ ծաղկեփունջերու եւ ծաղկեկողովներու շքեղ կոյտ մը։

Տարաբախտ կինը, մեռելի մը պէս տժգոյն եւ դալկադէմ, շարժում մը իսկ չըրաւ ժագը տեսնելով։

Թախծոտ ժպիտ մը միայն թրթռաց շրթներուն վրայ, և մեղմանոյշ ու գորովագին ձայնով մը.

—Ճիշդ ժամանակին եկար, սիրելիս, մրմնջեց, շնորհակալ եմ որ վերջին անգամ ըլլալով զիս երջանիկ ընելու հաճոյքը չզլացար ինձ։

Ցեատոյ կամաց կամաց շտկուեցաւ, թափթփած մազերը ուսին վրայ տարածեց, և գգուոտ նայուածք մը ուղղելով իր նախկին տարփաւորին.

—Երեսս նայէ՛, ժա՛գս, ըսաւ, փոփոխութիւն մը չե՞ս նշմարեր վրաս։

—Ի՞նչ կայ, հարցուց ժագ այլայլած, բա՞ն մը պատահեցաւ արդեօք։

—Ու անդարմանելի բան մը, թոթովեց Լէա սրտաբուխ հառաչանքով մը։

—Բայց կ'վախցնես զիս, Լէա՛, ըսէ՛, շուտ ըսէ՛։

—Ինչպէս որ կռահած էինք, Սուէժ տուն եկաւ երկու անգամ։

—Ու դուն ալ ընդունեցիր զինքը, այնպէ՞ս չէ։

—Ստիպուեցայ։ Առաջին անգամ մը եկաւ եւ լուռ մնացի։ Իրիկուան դէմ նորէն եկաւ։ Թէեւ ուզեցի այս անգամ ալ լռութիւն պահել, բայց անանկ վայրագ ուժգնութեամբ մը դրան վրայ խոյացաւ որ փեղկերը կոտրտեցան, և ստիպուեցայ երեւան ելնել։ Ես գիտէի արդէն թէ աղետալի պիտի ըլլար վախճանը։

—Ի՞նչ ըրաւ թշուառականը, պոռաց ժագ յուզուած։

Լէա ապարանջանները վերցուց, և ցոյց տուաւ թեւին լայն սեւ կապտուկները, որոնք սեւ գիծ մը շինած էին մորթին վրայ։

—Կ'երեւի թէ վրադ յարձակեցաւ, յարեց ժագ։

—Այո՛, և ուզեց որ ուրիշ թուղթ մը գրել տայ ինձ, իբրեւ հերքում իմ ըրած ամբաստանութեանցս։ Երկար ատեն դիմադրեցի, մաքառեցայ իրեն դէմ, և....

—Հնազանդեցար, աւելցուց ժագ զարհուրած։

Լէա ճակատը բարձրացուց խրոխտաբար, ժագի աչքերուն մէջ նայեցաւ, և ցեղով ձայնով մը.

—Ո՛չ, սիրելիս, ո՛չ, խեղճ, չի հնազանդեցայ, եւ ասոր հետեւանքը շատ ծանր եղաւ։ Սուէժ միշտ կ'պնդէր, և թեւերս կ'պրկէր աչքերս դուրս թափելու աստիճան վայրագութեամբ։ Ցայտնի էր թէ պիտի մեռցնէր զիս, եթէ կամքը չի կատարէի։ Որոշումս տուի, եւ թշուառականը անանկ վիճակի մը մէջ դրի որ ալ մէկուն վնաս չի կրնար հասցնել այսուհետեւ։

—Սպաննեցի՞ր, կակազեց ժագ բոլորովին խելայեղ։

—Կամաց ըսէ, անգո՛ւթ, ըսաւ Լէա խնդալով։ Վաղուընէ առաջ երեւան ելնելու չէ այս ոճիրը։ Դեռ պարտականութիւնս չեմ կատարած լրովին։

—Բայց գրած թո՞ւղթդ ուր է։

—Իր գրպանն է, որովհետեւ այս պայքարէն առաջ յաջողեցաւ գտնել զայն։

—Իսկ մարմի՞նը....

—Սրահին մէջ տարածուած է անկենդան, աչքերը բա՛ց եւ դէմքը դեռ սպառնալի՛ց....

Այս միջոցին լսուեցաւ բեմի ազդարար պաշտօնեային ձայնը, որ վերջին արարուածին կ'հրաւիրէր զինքն։

Լէա ոտքի ելաւ ուժասպառ, ճերմակ ծաղիկներէ փունջ մը հիւսեց, եւ ժագի ներկայացնելով զայն.

—Սիրական ժա՛գս, ըսաւ աղու ժպիտով մը, ասիկայ պահէ ու յիշէ զիս։ Այս ճերմակ ծաղիկները իմ կեանքիս խորհրդանշանն են, իմ սիրտս ալ անոնց պէս ճերմակ ու անբիծ մնացած է միշտ։

—Լէա՛, ըսաւ ժագ ցած ձայնով, շատ տկար կ'տեսնեմ քեզ, կարելի չէ՞ արդեօք քանի մը վայրկեան յետաձգել վերջին արարուածը։

—Ո՛չ, ըսաւ Լէա միշտ կորովալի դէմքով մը, ո՛չ, ամէն ժամանակէ աւելի զօրաւոր կ'զգամ ինքզինքս։ Կ'ուզեմ որ վերջին արարուածին մանաւանդ դիտես զիս։ Ցաջողութիւնս ծայրագոյն աստիճանին պիտի հասնի։

(Շար.) Թարգմ. ԳԷՈՐԳ ՍԻՄ ՊԷՇԵԱՆ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Կ. Պոլիս, Ն° 23. Պապը Ալի Ճատտէսի